دَ رنگونو پَیوندونه

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټول حقوق د لیکوال سره خوندي دي، په انټرنېټ د خورولو حق پښتو ډاټ نېټ سره دے

بسم الله الرحمن الرحيم

د کتاب نوم	د رنګونو پېوندونه
برخې	څلور (دريېزې، رباعياني، لنډې نظمونه او غزلونه)
تخليق کار (ليکونکے)	شيرين يار يوسفزے
کمپوز او ډيزائن	خيام يوسفزے
ټائټل	ګوهر ننګيال
ټائټل عکس	دلاور عمر (کُرد آرټسټ)
پروف ريډنګ	شيرين يار يوسفزے
چاپ	اکتوبر ۲۰۱۴
بيه	يو نيم سل روپۍ (۱۵۰)

د ترکونه

يونيورسټي بک ايجنسي

عامر پرنټ اينډ پبلشرز

www.pukhto.net

PUKHTO.NET
پښتو ډاټ نېټ
http://www.pukhto.net

Estb. 2010

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژوند

دَ هغه رڼا په نوم چې دَ تنګۍ ، استحصال ، محرومۍ ، بدمرغۍ او بدرنګۍ توري شپې ته کله ور په سر کړي

دَ هغه رنګونو په نوم چې دَ ژوند نوي سحر ته دَ عدل ، جوړې ، سوکالۍ ، سيالۍ او ذوق سامان پيدا کړي

شيرين يار يوسفزے
shereenyar@hotmail.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ رنګونو پېوندونه، دَ فکر او خيال بل مشالونه

نورالامين يوسفزے

دَ فن په دنيا کښې دَ روايت نه تر جديديت سـفر او په دغه سـفر کښې دَ پرون (ماضيت)، نن (حاليت)، او سبا (مستقبل) زنځير جوړ ساتل لکه دَ انساني ژوند يو نامياتي حقيقت او عمل دے. دغه جانانه سفر کښې دَ دغه عمل دوه نوراړخونه هم دي چې يو ته پوهان شعري جماليات او بـل ته فکري او جذبـاتي معنويت وائي. دَ شـعري جمالياتو تعلق او تړون دَ فن پارې هنري ښکلا، تکنيک او اسلوب سره دے چې پکښې دَ متعلقه ژانر دَ مودو موجود روايت او وجودي ځاندره هم شـامل دي او په فکري جذبـاتي معنويت کښې دَ فکرونو، قـدرونو او خيالونو ټول رنګونه، ټول خوندونه او دَ دغه رنګونو ټول پېوندونه او مقـــــصدونه راځي. دَ روايت نه تر جديديت دغه دَ ښکلا سفر داسې دے لکه دَ بنياد (اړې) نه تر عمارت عمل. فنکار خپله په لمحه موجود کښې اوسي خو خپل لوستونکے دَ حال په لار و کله ماضي او کله مستقبل ته بوځي او دا هله ممکن وي چې دَ فنکار او تخليق کار خپل تړون دَ ماضي سره هم پرې شوے نه وي، دَ حال په معروضي حـالاتو ئې هم نظر وي او دَ راتلونکي وخت په رُخ او مخ ئې هم سـر خلاص وي. فن دَ ژوند آئينه دار وي او دے، نو ماضي، حال او مستقبل درې واړه اړخونه به ارومرو لري او زما په خيال په دغه عمل او سفر کښې کوم تضاد هم نيشته. هر ساهو فنکار دَ روايت او جدت په تړون پوهه وي او دَ روايت په سېوري دَ حال په لار دَ مستقبل دشتې ته دَ تګ هنر او چل ئې دَ ذات برخه وي، هغه دَ خپل تخليقي توان روحـاني وجدان په زور خپل تخليقـي سفر دَ روايت په غېږ او سايه کښې پېل کړي او دَ حال په لار مخ په وړاندې ورځي ځکه چې حال بې دَ ماضي نه هېڅ وجود نه لري خو دَ روايت په سېوري پرلت وهل او هر څه ته ښه ؤئېل او بې دَ سبا دَ تصور نه تخليق کول تخليقـي عمل دَ جمود او "ارريشنلزم" ښکار کړي چې يو بـله انتها ده. هم په دغه تناظر او دغه چوکاټ کښې فنکار او تخليق کار خپل تخليقي انفراديت او هنري ځانګړتيا لور ته سفر کوي.

دلته زما دَ وينا مطلب دا دے چې نه خو يو ساهو فنکار او قلمکار محض دَ روايت پرستۍ قـائل وي چې ګوندې پرون هر څه ښه وو او پرون (ماضي) کښې ژوند کـول پکار دي ځکه چې دا رويه هم منفي او غير تخليقـــي رويه ده، او نه دا نظر لري چې ګوندې پرون او روايت ټول په ټول منفي او بـې کار دے، ماضي هډو دَ سـره رد کول پکار دي، دغه بـغاوت او دغه جارحـانه رويه هم تخريبي رويه ده. لاره چرته مينځ کښې ده. دَ پرون ساهو روايات او قدرونه په روح کښې ژوندي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

ساتل او دَ نن معروضي حالاتو سره دَ سبا پهٔ لور تګ یو مثبت عمل او مثبته رویه ده او زهٔ چې نن دَ کوم شاعر پهٔ حقله خپلو لوستونکو سره خبره کوُم هغه پهٔ دغه ټوله خبره، دغه ټولو حقیقتونو او ټولو نزاکتونو پوهېږي. هغه هم دَ پښتو پښتونولۍ، حجرې جمات او جرګې مرکې پهٔ مثبت زماني او زمیني وجود او کردار رسي او دَ نن پهٔ تقاضو هم پوهه دے. دَ فن پهٔ جمالیاتي او هنري اړخ ئې هم لاس بر دے او فکري او تخیلاتي بنیاد ئې هم مضبوط دے، ځکه ورته مونږ دَ نن دوُر نمائنده تخلیق کاروُنکے شو او ځکه زهٔ دا هم وایم چې نن پهٔ کوم کتاب تبصره کوم دا محض دَ رنګونو پېوندونه نهٔ دي بلکې دَ یو تعلیم یافته، زیرک، جهاندیده او روښان فکره پښتون دَ فکر و خیال بل مشالونه دي چې پهٔ رڼا ئې زمونږ دَ زلمو روحونه او ذهنونه روښانه شي.

دَ "افغان ګلونه" او "اوښکې مشالونه" نه پس دَ ښاغلي شیرین یار یوسفزي دا دریمه شعري ټولګه "دَ رنګونو پېوندونه" ستاسو پهٔ لاس کښې ده.

کهٔ چرې فن دَ فنکار دَ ذات اظهار هم وي نو بیا ضروري ګڼم چې څو خبرې دَ صاحب کتاب پهٔ حقله نورې هم وُکړم.

زهٔ شیرین یار یوسفزے دَ هغه زمانې نه پېژنم چې لا هغه او دَ هغه روښان فکره ورور زرین زاده ایسفزے پهٔ شنه شونډه زلمي وُو، او س چې زهٔ دَ دې پروني زلمي او نني نیمځال پهٔ دریمه شعري ټولګه خبره کوم نو اوس دا هغه نو خېزه زلمے نهٔ دے، یو استاذ شاعر او ادیب او دَ ډېرو تودو سړو نه راتېر شوے پښتون دے. استاذ ورته ځکه وایم چې لکه ما وړاندې هم ووې چې هغه تش شعر نهٔ وائي (لیکي)، دَ شعر پهٔ فن، زبان و بیان بیا پهٔ بدیع او علم تقطیع ئې هم لاس بر دے، دَ املا پهٔ ټولو ګټ پېرونو، دَ ژبې پهٔ ساختیاتو او فرهنګي آهنګونو هم دَ ځنو ډېرو لویو لویو او مقبولو شاعرانو نه زیات پوهېږي او دې سره سره ئې فکري او نظریاتي بنیاد هم ښهٔ زور او مظبوط دے. دَ خپلې خبرې پهٔ تسلسل کښې به یو وارې بیا دا اووایم چې دَ خپل قام او خپلو روایاتو سره ئې بې کچه مینه ده. خپل کلے اولس او ښکلے وطن ئې هم جانان دے خو پهٔ دغه مینه کښې ئې دَ هوش، خرد او توازن لمنه چرې هم نهٔ ده پرېښې ځکه چې تنقیدي شعور او عمراني بنیادونه ئې هم پاخهٔ دي. دَ هر څهٔ ښهٔ دي پهٔ ځای ئې دَ څهٔ ښهٔ دي او څهٔ خراب دي، څهٔ پکار دي او څهٔ نا، پهٔ فارموله دَ یو زیرک انسان پهٔ حیث ښهٔ رسېدلے دے او دَ یو تخلیق کار پهٔ حېث ئې پهٔ شاعرۍ کښې دَ دغه شعور رڼا ګانې ځان ښائي. دَ قام او اولس ټولې مسئلې، ټول دردونه، دَ نړۍ دَ منډائي ګرو منافقانه چالونه او پهٔ دې پاکه خاوره دَ هغوي دَ دلالانو مکرونه او فریبونه ورته ښهٔ معلوم دي. دَ تېرو څلوېښتو کالو پهٔ هیجاني دور کښې دَ تخلیق شوي ادب پهٔ

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رُخ او مخ هم پوهه دے او دَ تجزیې توان ئې هم لري، ځکه نو پهٔ دغه پوهه، زیرک او روښان فکره نظریاتي قلمکار خبره کول ډېر اسان هم دي چې مرام او مقصد ئې معلوم دے خو ډېر ګران هم دي ځکه چې هنري توان او فکري الوت ئې دَ زیاتې پوهې او لوستې تقاضه کوي. دَ شاعرۍ سره سره هغه یو ښهٔ فعال سیاسي ورکر هم دے او نن سبا پهٔ سوشل میډیا دَ خپل قام او خپلې ژبې مبارزه هم کوي چې دا کار او زیار ئې پهٔ پښتنو زلمو کښې دَ بېدارۍ او ځواک پهٔ اړوند ډېر ګټور او دَ ستائېنې وړ دے. هغه چې کله ماته "اوښکې مشالونه" کتاب راډالۍ کړے وو نو پهٔ هغې ئې لیکلي وو چې "خپل خور او قدرمند نورالامین یوسفزي ته دَ بندي ساعتونو ازاد فکرونه "اوښکې مشالونه" ډالۍ کوم" او زما پهٔ خیال ئې دا دعوه سل پهٔ سل درسته وه ځکه چې دَ زندان دَ تورو تمبو شاته صیاد دَ بلبل وجود بندي ساتلے شي خو دَ هغه روح او سندره نهٔ شي پابند کولے، ځکه خو قلندر مومند هم دَ زندان دَ تورو تمبو شاته دا اعلان کړے وو چې

ے دَ اشنا یاد دَ قفس ورمات کړو
بلبلتونه ډزې دي پهٔ کور کښې وشوې

او ځکه زمونږ شاعر هم پهٔ دغه تورتم کښې دا مستانه نعره وهلې وه چې

ے دا زهٔ چوز چې خدای هما کړم
بیا و ما ته لوړ پرواز څهٔ
دې نظر، پنجو او پَر ته
کوم باتور او کبه باز څهٔ

دَ ښاغلي شیرین یار یوسفزي فن او نظریه فن زمانه اګاهو هم دَ پښتو ادب سترو سترو ستائېلي او واضحه کړي دي او دا اعلان ئې کړے دے چې دَ هغهٔ دَ فن جمالیاتي او فکري دواړه بنیادونه ښهٔ پاخهٔ او مضبوط دي. دَ خپلې خاورې او ثقافت رنګونه هم لري او دَ پښتون رومانس خوارهٔ هم، خو پهٔ دغه جذباتو او رنګونو کښې ئې دَ خپل قام او اولس دَ ستونزو او راپېښو چیلنجونو نه هېڅ کله هم مخ نهٔ دے اړولے او دغه شان ئې دَ یو ساهو فنکار او قلمکار وظیفه هم پهٔ غوره ډول تر سره کړې ده.

کله چې ګران مشر راجولي شاه خټک صېب دَ هغهٔ پهٔ حقله وائي چې دا زلمے مالیدلے نهٔ دے خو دَ دهٔ دَ شاعرۍ نه دا اندازه لګولے شم چې دے یو ترقي پسند، نظریاتي تخلیق کار دے او هسې پهٔ هوا کښې ئې تخلیق نهٔ دے کړے، دَ تخلیق پهٔ ټولو معروضي لارو راتېر شوے دے او هم ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل کلاسیک څنبلے او هضم کړے دے، تر دې چې دَ ستر حمزه نه ئې پهٔ تخلیقي انداز کښې مثبت اثر هم اخستے دے. نو دا دعوه دَ هغهٔ درې واړه شعري مجموعې پهٔ ښهٔ ډول اقراروي.

زهٔ چې نن دَ هغه پهٔ دریمه مجموعه یو ځغلنده نظر اچوم نو پهٔ دې نتیجه رسم چې کهٔ دَ فکر و نظر بنیاد او اساس ئې هم هغه زوړ (افغان ګلونه او ښکې مشالونه) دے خو دې نوې شاعرۍ کښې ئې دَ فکر و فن نوې نوې زاویې، دَ هنر او ژانر نوې نوې منفرد لارې او دَ وینا نوي نوي تازه آهنګونه محسوسېږي. زهٔ چې دَ هغهٔ پهٔ دې کتاب کښې پهٔ رباعۍ، نظم او غزل نظر اچوم او بیا دَ هغهٔ خوښ زوړ صنف ته دَ هغهٔ ورکړي نوي نوم سره ګورم نو زړهٔ مې وائي چې دا دعوه هم وُکړم چې دغه صنف (دربېزه) زمونږ شاعر پهٔ حقیقت کښې دَ زړهٔ پهٔ زور او مینه تخلیق کړے دے او مزاج ئې هم ورته ښهٔ پهٔ خلاص مټ جوړ کړے دے.

دربېزه څهٔ شے دے؟ او دَ پښتو ادب پهٔ زړو رېښو کښې وجود لري او کهٔ نا؟ نو پهٔ دې حقله به دومره اووایم چې کله دَ ښاغلي اسماعیل ګوهر "مسکا" چاپ شوه نو ما دا لیکلي وو چې دَ اسماعیل ګوهر دَ روح نه چې دَ هائیکوز پهٔ نوم کوم درې مصریزه نظمګي راوتي دي، دغه نظمونه پهٔ پښتو فوکلور کښې دَ سېلابونو دَ څهٔ لږ ډېر فرق سره دَ اګاهو نه وجود لري، هسې هم نظم دَ پښتو خپل او دَ ټولو نه زوړ صنف دے، غزل بیا ډېر وروستو پښتو ته راغلے دے. زمونږ ټول زاړهٔ (فوکلور هم) تخلیقونه واړهٔ لوی نظمونه دي چې فارمېټ ئې دَ یو بل نه بدل دے او چې کله مونږ دَ نړیوال کلي برخه نهٔ وو جوړ شوي نو دَ خپل کلتور پهٔ یخ سېوري به زمونږ ماشومانو چې کوم نظمونه تخلیق کول او وئېل. دغه اکثر دربېزي وې لکه دا چې دي.

وه سپینې سپوږمۍ!
(۱) ستن دې ورکه کړه نرۍ
زما وروور درپسې ګرځي، لکه غشے لیندګۍ

بې پښو ازمرے راغے
(۲) بې لومه ګډه ئې یوړه
یو ړوند پرې اواز وُکړو چې پهٔ کوم طرف ئې اوړه

شکر دے چې شیرین یار دغه زوړ صنف ته نامه هم کېښوده، کهٔ څوک بل څوک دَ دې نه هم غوره نوم ورکولے شي نو بده به نهٔ وي خو دا ساعت مېدان شیرین یار وړے دے.

پهٔ تېرو څلوښتو کالو کښې چې پهٔ پښتونوطن کښې کوم ادب (شعر او نثر) تخلیق شوے دے، دَ قنوطیت او ماضي پرستۍ تور څادر پرې خور دے او زمونږ اکثرو شاعرانو دَ نوي ژوند نوي قدرونه او اربنائزیشن کړلے دے.

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګو چې دَ نړۍ په هره ساهو ادب کښې ناستلجيا شته (ډيزرټډ ويليج او ويليج بليک سمتهـ) ئې ښکاره مثالونه دي خو زمونږ خبره لږه بدله ده. زمونږ ماضي واقعي چې ډېره شانداره او پرامن وه، په ماضي کښې هم هر څۀ ښۀ نۀ وو، ډېر څېزونه بدلۀل پکار وو. دغه عمل دَ ارتقا په لور ورو ورو په مزه مزه روان وو خو ناڅاپه چې مونږ دَ نړيوال کلي برخه شو نو دا داسې ده لکه چې شپه په شپه بې دَ پوړو دَ کوټې سر ته ؤختلو او په دغه کوټه دَ يو عجيبه جنګ سره مخ شو چې دَ توپو ټولې خلې ئې زمونږ وطن لور ته دي. دَ نړۍ تهذيب يافته قامونه ټوپک په لاس دې سيمې ته وسائلو پسې راغلي دي، دلته ئې دلالان پېدا کړي دي او تخته مشق ئې پښتون وطن او پښتون قام دے. زمونږ په خپله خاوره بدحال دے او جنګ مو هم پېريانو سره دے، دَ "ما په ما وژني" پاليسي روانه ده او استعمار نوي نوي چالونه چلوي. دَ نوې دنيا نوو بادونو کۀ يو خوا زمونږ دَ سماجي ادارو او سماجي قدرونو بنيادونه رانړولي دي او دَ ماده پرستۍ او ځان ځانۍ ډېر زمونږ مثبت قدرونه لکه جرګه، مرکه، اشر غوبل، خېر ښېګړه، زغم او برداشت لۀ ستونې تېر کړل، يا ئې لګيا دے تېروي ئې. نو بل خوا ئې زمونږ دَ بچو نه بمونه ساز کړي دي. منم چې دَ پښتون په فطرت کښې مزاحمت شته او دَ خاورې او عزت دښمن خو بېخي نۀ معاف کوي خو دا نن چې څۀ کېږي، څوک رانه امريکنيان جوړوي نو څوک رانه عربيان او ازبکان.

پښتانۀ ليکوال دا هر څۀ ويني او ګوري او زړۀ ئې پرې ويني ويني او لمبه لمبه دے. هغه دَ روسي ليکوال خبره چې پښتانۀ شاعران دَ طوفان مارغان دي، تل ئې په طوفان کښې الوت کړے دے، دَ پير روښان نه تر خوشحال خان خټک، دَ خوشحال بابا نه تر خدائي خدمتګار تحريک تر ادبي تحريک او دَ هغې نه تر دې دمه دَ تاريخ پاڼې ګواه دي چې پښتون شاعر او اديب په حقيقت کښې په طوفان کښې الوت کړے دے. نن هم زمونږ شاعر دَ دغه کاروان يو متحرکه غړے دے. موجوده صورتحال چې زمونږ په خاوره کومې رويې پېدا کړې ده، په بنيادي توګه ئې مونږ په دريو خانو کښې وېشلے شو. يوه ډله دَ پرون خبره کوي خو دَ نن هر څۀ رد کوي بله ډله دَ نن خبره کوي، ولې دَ پرون هر څۀ کړي، البته يوه ډله داسې هم شته چې دَ پرون، نن او سبا په تړون پوهېږي، دَ پرون ساهو قدرونه او ادارې هم قدروي او دَ نن په لار دَ سبا په لور هم سفر کول غواړي. شيرين يار دَ دغه ډلې او دغه رويې سړے دے. دَ قام وجود، خپله ژبه او ساهو قدرونه دَ سبا په لور دَ نن په لار دَ پرون دَ بنيادونو سره بوتلل غواړي او تر کومه ئې رسول غواړي نو هغه دې لوستونکي هم ولولي.

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـه
دَ خپل ازاد وطن بــــېرغ مې پۀ لاس
ســتورو ســپوږمۍ نه هم پۀ بـــره تلمه
دَ دغه خوب راله تعبــــير ؤباســـئ

دَ پښتون پۀ خاوره چې کومه لوبه ګرمه ده، زمونږ شاعر ترې ښۀ پۀ زور او زېر خبر دے. هغه ټول کردارونه هم پېژني چا چې دغه لوبه ګرمه کړې ده او څوک چې دغه اور ته لمن وهي او دَ دې سره سـره هغه دا توان هم او جرات هم لري چې دَ هغه مخونو نه نقابـــونه پورته کړي کوم چې دَ پردې شاته دي. لکه ما چې ؤوې هغه خپلې خاورې، وطن او خپلو مقدساتو بـاندې وروک مئېن دے خو دغه لور ته ئې رويه منطقي او اپروچ ساهو دے. انداز او سوچ ئې مثبت (آپټيمسټ) رويه تنقيدي او تر څۀ حده مزاحمتي ده خو فکرئې عمراني بنيادونه هم لري. تهذيبي هم او فني هم، کۀ خبـره ئې دَ دربېزو پېل کړو نو دغه دربېزې دَ دغه فکري بـنيادونو سـره سـره دَ روزمرې او محاوري بـلها خوارۀ هم لري، دَ طنز و مزاح مالګه پکښې هم ګډه ده، پښتو رومانس او دَ وطن دَ ښکلا رنګونه پکښې هم ځان ښائي او دَ متلونو برمحـــل اســـتعمال پکښې معنوي او کلتوري خوارۀ هم راپېدا کړي دي. دَ دې باوجود چې پۀ خپل وطن او قام اولس مئېن دے خو دَ تهذيبي نرګسيت نه ئې تر ډېره حده لمن بچ کړې ده او دَ خود احتسابۍ او خود تنقيدۍ پۀ لار پۀ ډېر جرات سره راتېر شوے دے، دَ خپلو خبرو پۀ ثبوت کښې ئې څو دربېزې وړاندې کوم نو بـيا بـه غزل، رباعي او نظم لور ته ځو.

ـه
ســترګې مې دواړه ډکې ډکې شــولې
مانښام دے، ناست يمه دَ سين پۀ غاړه
دَ زلفـــو يــــاد پـــۀ زړۀ راورېـــدۀ

ـه
خلکو اســمان کښې ســياري ؤنيوې
پښتون پۀ کلي کښې ډېران لاندې کړو
زمونږه قوم هم دومره پاتې نۀ دے

ـه
دَ ځان او مال دَ حـــــفاظت پۀ خاطر
لاړم تانې څخه مې کور واخســـتۀ
ايله بـــاران نه پرنالې لاندې شـــوم

www.pukhto.net

بیلتون ته وایه، څه خپل کار دې کوه
مونږه یو بل وته به بیا ؤګرځو
او به په ډانګ باندې بیلیږي کله

نن هغه ښکلې او هوښیارې جینۍ
"خبر" چې فقیر ته ورکوو، وئېل ئې:
"ځان په نیستۍ کښې دَ مستۍ نه ژغوره"

بریت او شمله مې په خاطر نۀ نیسي
حسن په خپله یو طاقت دے، منه!
دَ زور آور او به په لوړه خېژي

تیارې څۀ داسې رنګله ګورې شولې
چاته تر څنګ خپله سایه نۀ ښکاري
غلو خو هم داسې شپه لۀ خدایه غوښته

عقل شعور سره مو ډزې کړې
دَ وخت او بخت سره ده ورانه زمونږ
ده مو دَ ځان سره پخه دشمني

په مخ دَ زمکې دغه ټول مخلوقات
نۀ کا توښه انبار دَ رزق او مال
مګر سپوا لۀ یو مېږي او انسان

د وخت په دوړو هر څۀ خړ نۀ دي لا
تابانه مخ پېښتنې جونه شته دے
سپوږمۍ دې ځان وته غاوره نۀ شي

د ازادۍ، مینې او امن وطن
مقتل مقتل زندان زندان شو راته
خدایه! څۀ ؤشو او لا څۀ به کېږي

دَ شب پرستو نه کوڅه خطا ده
تورابان ګرځي، چرته سر پټوي
دَ سبا ستورے په افق ؤځلید

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیرین یار غزل هم ښهٔ لیکي، دَ غزل پهٔ فن ئې موټے کلک دے، دَ کثرت مطالعې لهٔ کبله ئې پهٔ ستائل دَ کلاسیک سپورے زیات حاوي دے. دَ حمزه بابا اثر هم پرې کله کله محسوسیږي، دَ خوشحال بابا، حمید بابا، علي خان او کاظم خان شېدا ښهٔ قاري هم دے نو دَ پښتو ادب دَ دغه عناصر خمسه دَ ستائل خوارهٔ ئې پهٔ غزل کښې ځان ښائي. ګو چې دغه ستائل او دغه (ډائیشن) زمونږ دَ کلاسیکي ادب سره زیات موزون ښکاري خو زمونږ شاعر هم پهٔ زوړ جام کې نوي شراب وړاندې کوي خو دا هم دَ ښاغلي شیرین یار یوه ځانته تخلیقي ادا ده چې احساس دَ ادراک پهٔ لار مخې ته راغلے دے. دَ هغهٔ پهٔ دې مجموعه کښې ټول ټال څوارلس غزلونه دي چې دَ دریېزو او رباعیانو پهٔ مقابله کښې ډېر کم دي او دې نه ئې تاسو دَ افتاد طبع (رجحان) اندازه پهٔ اسانه لګولے شئ. یو څو غزلونو نه ئې څو شعرونه دَ خپلو لوستونکو مخې ته ږدم او بیا نظم لور ته ورځم.

ـه هغه یار څو جفاکار دے، خو پښتون دے
چې اغیار مې پښې راښکي نو بیا وُدریږي

ـه پهٔ خاطر د اغیارانو اخګر پریوځت
چې پهٔ ما د یار د مینې نظر پریوځت
کمتري او عاجزي مې هومره زور کښې
دَانا او د غرور هغه غر پریوځت

ـه مړاوې ستر ګې بلا مړې کا
خون آشا مې لا مړې کا

هر ارمان نه مې سر پرې کا
ځه! اوس جوړې مناري کا

ـه ماته دې یادونه زور ګیري ښائي
کور ته مې دَ زړهٔ پهٔ دېوالهٔ راځي

پام ګورے لهٔ ستر ګو مې وُنهٔ لوېږي
توی او ښکه لیمهٔ وته بیا نهٔ راځي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـه
سترګې دَ حالاتو راته ورانې دي
ذوقه! دَ سیالۍ خبرې ګرانې دي

غشو دَ ستم ته سینه تانې دي
شوقه! تلوسې دې پهلوانې دي

ـه
لویه ورشو دَ پښتنو کۀ بې بهاره نۀ وے
ښکلې هوسۍ به دَ دامانې دومره خواره نۀ وے

منګې تیکرې، ګړونج توتې، جونه تار تاره نۀ وے
زمونږ دَ کلي دَ سیند غاړه به اوزګاره نۀ وے

تا به زما دَ کامرانیو جنډې هسکې لیدې
زما دَ ژوند کۀ دَ بلا په کوڅه لاره نۀ وے

ـه
ماته ئې وعده ښه ده
نوې بهانه ښه ده

خدایه! مازیګر ته خبر
داسې تماشه ښه ده

دَ شیرین یار نظم کښې خارجي او داخل دنیا او نني واقعات، قام ته راپېښې ستونزې په ښۀ ډول بیان شوي دي، ګو چې دَ هغۀ دَ نظم عمومي رنګ ساده او روایتي دے، دَ پښتو نظم چې مولانا فضل محمود مخفي ئې رده ابښودې ده او دَ نظم بابا اجمل خټک کمال ته رسولے یو مضبوط روایت لري خو دَ شیرین یار دَ نظم اختصار او سادګۍ دغه نظم له ترېو حده ځانګړے انداز او اسلوب ورکړے دے. په لنډو او ساده ټکو کښې ډېر څۀ وئېل دَ غزل خاصا ده خو شیرین یار دا کار دَ نظم نه اخستے دے. ځنې نظمونه خو ئې دَ داخلیت بخرې او درد څرېکې هم لري، لکه "دَ تندرونو په شپه" "جرات" "څو چې وینم" وغېره.

"اے نجیبه! اے شهیده!" نو مې نظم خپل لوستونکے هم دَ شاعر په نظریه ژوند او هم نظریه فن پوهه کوي او هم ئې په دې حقیقت رسوي چې زمونږ شاعر څومره په لږو او ساده ټکو کښې څومره مؤثر او منظم خیال دَ نظم په چوکاټ کښې وړاندې کولے شي.

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

ے
دَ پښتـــون دَ چمـــن ګلـــه! دَ دښمن دَ ســــتر ګو خاره!
ســـرداري درنه لوګے شـــه دَ وطن دَ ســـر دســـتاره!

نهٔ ډیوه شـــته چې کړم بـــله نهٔ ګلان شـــته چې ګېډۍ کړم
دا څـو اوښکې پښتنـې دي دَ تا روح ته بـــه ډالۍ کړم

ملامت درته ټول قـــام دے دَ تا روح ته مې ســـلام دے
اے نجیبـــه اے شـــهیده دَ تا روح ته مې ســـلام دے

"دَ روح کرب" نومې نظم کښې ئې دَ خارج او داخل وصال او اتصال دَ لوستو او محسوسولو وړ دے، وائي

ے
څو کهٔ ســـترګې کړمه پټې او زهٔ نـهٔ ګورم یو لـور تــه
یا مې غوږ هم هډو نهٔ ږدم هرکوم غږ او هر یو شـور ته

دغه لمس هم پسې شَل کړم او دا ژبـــه هم اوده شـــي
کهٔ مې جوش لهٔ لاسه ورکړم بیا هم هوش پسې چپه شي

خو دَ روح سره بـــه څهٔ کړم
هغـه لار او چـار راښایـــه
کنه! دلته اوس بـې وس یې
دَ درد کریکه مې بیا ستایه

زمونږ اکثر شاعران دَ رباعۍ په نوم قطعې او نیمګړي غزلونه لیکي، دَ رباعۍ دَ وزن او بحر لپاره کهٔ په عربۍ کښې دَ لاحوه ولا قوه الا باالله مثال ورکولے شي نو په پښتو کښې مونږ څخه دَ خوشحال بابا وېنا زمونږ لپاره بل معیار دے، بابا رباعۍ داسې لیکي۔

ے
راشـــه! ښېګړه دَ ونې ګوره
خپل ځان په نمر کا، بل کا تر سیوره
په سنګ ئې ووله، میوه درواچوي
خصلت لهٔ وني، واخله اے وروره

شیرین یار هم رباعیانې دَ رباعۍ په چوکاټ کښـــې لیکلې دي او دَ خپل فکر ښکلا ګانې ئې دَ فن په چوکاټ کښې دننه وړاندې کړې دي، چونکه هغه دَ "ادب دَ ژوند لپاره" دَ کاروان یو تکړه غړے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

دے نو دلته ئې هم ژوند او دَ ژوند دَ ساهو قدرونو څنګه سترګه ښۀ پۀ خلاص مټ کړې ده، البته پۀ ځنو رباعیانو کښې هغه دَ یو روایتي پښتون پۀ صورت کښې هم رابښکاره شوے دے او دَ بر حقیقتونه ئې دَ یو روایتي پښتون پۀ انداز کښې رامخې ته کړي دي ځکه چې دَ رباعۍ روایت او انداز زور او پوخ دے.

لکه چې وائي

بد شي لۀ بدو او ښۀ دَ ښو نه
خوی دَ سړو شي، مګر سړو نه
ځوک چې دَ اصل نسل نه روغ وي
کار دَ پښتو هم بويه هغو نه

وطن ته راشه، جوړ مرغزار دے
پۀ للمو دشتو، هم اوس بهار دے
چې ورته ګورم، زړۀ مې پسخېږي
ګل خوا ته ګل دے، يار سره يار دے

چې کله غوَړ يې، دنيا راز غلې
خو چې لړ سپور شې، ټول ګنه تللې
دغه دنيا ده، دغه ئې رنګ دے
چې پرې تکيه کا، هغو ژړلي

پۀ ژړا ژاړې، پۀ وير مامور دے
کۀ ځوک مالک دے کۀ ځوک مزدور دے
دَ جدل اور دے، وطن تنور دے
ايره ئې واخله، روغ کۀ رنځور دے

دا وو دَ شيرين يار دَ رنګونو پيوندونه او زما دَ دغه کتاب پۀ حقله خيالونه. دا دَ خپل دور دَ يو استاذ شاعر او قلمکار دَ فکر و فن ښکلاګانې وې او دي. ځوک چې پۀ خپله هم دَ ژوند پۀ ډېرو تيارو او پيچيده لارو راتېر شوے دے، ځوک چې ژوند پۀ دې لړ عمر کښې دَ بلها تودو سړو سره مخ کړے دے. مايوسي او ستړيا چې دَ چا پۀ کتاب کښې وجود نۀ لري. څو ځله راپرېوتے دے خو بيا هم پۀ خپله پا ښېدلے او روان شوے دے ځکه چې دَ باچا خان دَ ژوند او جدوجهد فلسفه باندې يقين لري او هم پۀ دغه رڼا لاره ښۀ پۀ ډاډه زړۀ روان دے.

دَ شيرين يار دَ ښۀ ژوند لپاره دعاګو

نورالامين يوسفزے
شاه منصور صوابی
۷ جون ۲۰۱۴

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رنګونه پیوندونه

شیرین یار یوسفزے

دا کتاب چې ستاسو دَ وړاندې دے، دغه کښې درېيزې، رباعیانې، خاص ډول لنډ نظمونه او څو غزلونه دي. دا واړه تخليق دَ زندان دننه دَ مرګ (پهانسی) کوټه کښې شوے دے. دې نه وړاندې زما دوه کتابونه "افغان ګلونه" او "اوښکې مشالونه" چاپ دي. دغه سره سره مې په چاربېته يو کتاب ګوتې (تحقيقي مقاله) هم ليکلے دے او بل کتاب مې دَ پښتو په "الف بې" شعر، قافيه، رديف، بحر، وزن او رواني ليکلے دے چې ډېر زر به ستاسو دَ وړاندې وي.

دَ رنګونو پيوندونه دَ کتابت او ډيزائن ګران کار ښاغلي خيام يوسفزي په ډېر اخلاص تر سره کړے دے. دَ مرګ دَ کوټې دننه ما خپل تخليق کاغذ ته سپارلے، بيا مې ترې په موبائل فون عکس اخستے او سمدستي مې خيام يوسفزي ته (چې په سعودي عرب کښې ژوند کوي) دَ اي ميل له لارې ورلېږلے دے. هلته هغۀ کمپوز کړے او بيائې ماته دَ املا دَ سمون لپاره رالېږلے، دَ املا دَ سمون نه ورستو ورته ما بيا لېږلے او هغۀ ځان سره خوندي کړے. په زندان کښې دَ حالاتو او بيا دَ ليکونو دَ بچ پاتې کېدو هډو څۀ پته نۀ لګي.

خيام يوسفزے دَ يو ښۀ کشر او منونکي په حېثت شامدام دَ زده کړې هڅه کوي او دَ "پښتو ډاټ نېټ" له لارې دَ دنيا ګټ ګټ ته دَ پښتو ليکونه او کتابونه رسوي. دغه رنګ نور بلها ډېر ملګري لګيا دي او دَ نېټ له لارې دَ پښتو ژبې خدمت کوي. نن په فېس بک او دَ سوشل ميډيا په نورو پاڼو کښې هر پښتون ته دَ پښتو ليکونه دَ سترګو په رپ کښې ملاوېږي، ډېر ځنې پښتانۀ چې دَ پښتو دَ ليک لوست نه نااشنا وُو، هغو هم دَ پښتو ليک لوست زده کړو او ډېر ځنې اوس پښتو کښې خپل تخليقونه هم وړاندې کوي. تخليق، تنقيد او تحقيق سره سره دَ پښتو په املا ډېرې خبرې ؤشوې، دَ عام وګړي سره سره دَ نوو ليکوالانو او خاص دَ مسافرو پښتنو ډېره ښېګړه ؤشوه.

دغه لړ کښې زمانه چې څومره هم کېدے شو نو ما خپل کردار ادا کړے. زۀ په هغه ټولو ملګرو او خاص په مسافرو پښتنو ويا ړکوم چې هر چرته او هر وخت ئې خپله ژبه ژوندۍ ساتلې ده.

په دغه مسافرو او خپل قام، ژبې، کلتور او ادب باندې مئين ملګرو کښې يو رانه دَ نظم غوښتنه ؤکړه، نظمونه خو ما وړاندې هم ډېر ليکلي خو دغه وخت ما فکر کوو چې کوم داسې يو صنف کښې طبع ازمائي ؤشي چې هغه هره موضوع زغملے شي او هغه ځنې خبرې چې مونږ

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

ئې غزل او عام نظم کښې نۀ شو کولے نو چې هغه ته هم ځاى پۀ لاس راشي. دغه وخت ما ته درېيزه او رباعي پۀ نظر کښې راغلل خو درېيزه مې زياته خوښه شوه، رباعي دَ وزن او بحر پۀ حواله خپل ځانګړے انداز لري چې پۀ دغه اړه به هم خبرې کوّم خو ډُلته به درېيزه باندې پوره خبره کوّم. ځکه چې دغه ته ډېر خلک هائېکو وائي چې يوه غټه تېروتنه او ناخبري ده. اول خبره به پۀ هائېکو کوّم چې دا څۀ شے دے؟ هائېکو دَ جاپانى ژبې شعري صنف دے چې پۀ اصل کښې دَ جاپانى ژبې دَ نظم "هائي کائي" دَ سر درې مصرعو نه اخستے يا ساز کړے شوے يو صنف دے. دغه سر درې مصرعو ته به ئې "هوکو" وئېل. دغه هوکو برخې ته دَ بېل صنف شکل ورکړے شو، لکه څنګه چې مشرقي شاعرۍ کښې غزل دَ قصيدې دَ تشبيب نه راجدا کړے شو او يو بل صنف ترېنه جوړ کړے شو خو دلته دا خبره اهم ده چې غزل هم هغه شکل کښې دے او بيا چې کومې ژبې ته هم لاړ دے نو پۀ خپل شکل کښې لاړ دے، دغه ژبو کښې ئې هم نوم غزل دے او دا يوه خبره هم ده چې دغه ژبو کښې دَ غزل پۀ رنګ کوم شعري صنف نۀ وو نو ځکه ورته غزل لاړ دے. کۀ چرې دغه ژبو کښې دَ غزل غوندې کوم شعري صنف موجود وے نو بيا هلته دَ غزل هډو ضرورت نۀ وو. خو چې مونږه هائېکو ته ؤګورو نو دَ دې معامله جدا ده، يوه دا چې هائېکو پۀ جاپان کښې دَ ۵، ۷، ۵ سپلابونو درې مصرې لري، دوېمه دا چې دَ درې مصرو نظم پۀ پښتو کښې دَ وړاندې نه موجود دے، درېمه نکته دا هم ده چې دَ جاپان هائېکو دَ موضوع لړ کښې محدوده ده او زمونږه درې مصرعيز نظم لا محدود دے.

دَ ۵، ۷، ۵ نمونه　–　دَ ګلو څانګه
ځکه څنګېږي هسې
دَ سحر باد دے

ښاغلي اسماعيل ګوهر صېب پۀ خپل کتاب "مسکا" کښې دَ پښتو خپل درې مصرعيز نظمونه (درېيزې) وړاندې کړې دي چې دَ يوولس سپلابونو يو شان مصرعې لري او څلورم وزن کښې دي خو دَ نامعلوم سوب پۀ بنياد ئې ورله نوم "هائېکو" ورکړے دے. دَ دغه نه وروستو بيا نورو شاعرانو هم دَ دوي تقليد ؤکړو او دَ پښتو دغه خپل نظم ته ئې هائېکو ليکل يو سم کار ؤباله. دغه يوه لويه غلطي وه او ده، دا کله هم هائېکو نظم نۀ دے، دا دَ پښتو خپل درې مصرعيز نظم دے چې ما ورته نوم "درېيزه" ټاکلے دے. دا صنف دَ پښتو ادب پۀ تاريخ کښې (دَ جنګي غړونو پۀ نوم) هم موجود دے، لکه دَ مرزا الغ بېګ دربار کښې دَ يوسفزو مشرانو دا وېنا.

لکه يې نو داسې وُونه　　　لاس تړلي خداى درکړي
اوس مو وژنه لکه پښُونه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ ماشومانو اکثر صوتونه دَ درې مصرعو دي يعنې دربېزې وي لکه:

تو ره تو ته! مات دي شه ښاخونه
زۀ درختے نۀ شم
او هرچا درکښې جوړ کړي دي ټالونه

"بابُو لالې" هم پۀ درې مصرعو کښې دي . يعنې دا هم دربېزې دي لکه

دَ بالښت لاندې انار دے
دا سې زُوم مو دروستلے
چې نامتو پۀ کندهار دے

دَ دغه نه زياتې نورې هم بلها بېلګې پۀ لاس راځي خو دَ دغه سره دا يادونه هم ضروري ګڼم چې دَ ايران او افغانستان پۀ پُوله چې کومه کتبه موندے شوې ده او دَ هغې پۀ حواله دَ پوهانو اندازه دا ده چې دا څو زره کاله زړه کتبه ده. نو پۀ هغې هم دَ خبره دا دربېزه ليک ده.

نۀ اړيکے يم
نۀ دروغژن يم
نۀ زورکړے يم

دَ دغه سره مونږ ته دا هم معلومه شوه چې "دربېزه" دَ پښتو زيات قديمي نظم دے. دَ هغه نورو بېلګونه دا سې ښکاري چې دربېزه دَ جنګ يا ښادۍ يعنې مهم لۀ کوره راوتلې ده.

دَ جوړښت پۀ حواله به دا خبره وکړم چې دَ يو هومره سېلابونو درې واړه مصرعې هم شته او لنډې، اوږدې مصرعې هم شته. درې واړه مصرعې يو وزن کښې هم شته او درې واړه مصرعې دوه يا درې جدا جدا وزنونو کښې هم شته. خو اکثر يوه مصرعه دَ سېلابونو دَ شمېر او يا وزن پۀ حواله بدله وي. دغه نه پۀ آخوا درې واړه مصرعې ازادې (دَ قافيه او رديف) هم شته. او دا سې هم دي چې اوله مصرعه او دريمه مصرعه هم قافيه وي.

دا خبره ما دَ ټولو دربېزو پۀ حواله وکړه چې پکښې اولسي دربېزې او دَ ماشومانو صوتونه هم دي. دَ شاعر لپاره دا ضروري ګڼم چې هغه دَ وزن خيال لازم وساتي، نوره ئې خوښه ده چې دَ څومره سېلابونو برابر مصرعې (درې واړه) تړي او قافيه رديف راوړي او کۀ نا.

دا وخت ما خپله هم پۀ يوولس سېلابونو کښې درې واړه مصرعې برابر ليکلې دي او دَ ټولو وزن څلورم دے يعنې هره مصرعه کښې هر څلور سېلابه سېټ کښې څلورم سېلاب درونددے. اسماعيل ګوهر صيب او دَ هغۀ نه وروستو نورو شاعرانو هم اکثر دغه يوولس سېلابونه بحر او

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځلورم وزن کښې (دَ قافیې او ردیف نه ازادې) دربېزې لیکلې دي.
دَ دغه تقطیع څۀ داسې ده

۱۱ = /// + //// + ////

هر ځلور سپلابه سېټ کښې ځلورم سپلاب دروند دے. دلته بحر دَ یوولس سپلابونو دے نو ځکه آخري سېټ نیمګړے راغے. دَ پښتو شعر کښې هم آخري سېټ نیمګړے راتلے شي، پۀ عربي، فارسي او اردو ژبو کښې دا کار دَ زحافونو دے. زمونږ دَ پښتو شعر دَ وزن خپله طبعه ده، دَ عربي، فارسي او اردو ژبو دَ عروضو پۀ قاعده باندې دَ پښتو ژبې دَ شعر بحر جوړول او وزن پۀ زور سازول یو غلط او مصنوعي کار دے.
هر څو کۀ دَ وزن دا کار بنیادي طور یو دے خو ژبې او دَ ژبو طبعه جدا جدا ده. عربي ژبه کښې دَ وزن او بحر دَ پاره لفظونه مقرر دي. دَ دغه لفظونو خپل دَ شمېر حرفونه او خپل انداز باندې دَ وزن حرکتونه دي خو پښتو کښې دَ دغه لپاره لفظونه مقرر نۀ دي، داسې لفظونه مونږ لټول او مقررولے شو خو دَ سېټ دا طریقه ډېره اسانه ده.
دغه لړ کښې زما کتاب "شیرین بیان" راروان دے. پۀ دغه کتاب کښې پوره خبره شته. دلته زۀ صرف دومره وٚوایم چې دَ پښتو او عربي وزن او بحر محض پۀ دغه سېټونو او لفظونو سره بېل نۀ دي دَ دغه دواړو کار یو دے. دَ پښتو او عربي ژبې دَ شعر دَ وزن بېلګوټ پۀ نور څۀ دے او هغه دا چې دَ عربي و فارسي دَ شعر لپاره دَ دغه مقرر لفظونو راوړل یو شان یا یو ترتیب سره نۀ هم وي. یعنې کله خو دَ یو کلام هره مصرعه کښې تول یو شان لفظونه مقرر شي او کله کله دَ یو کلام هرې مصرعې وزن دَ مختلف سپلابونو یا حرکتونو پۀ بنیاد جوړ کړے شي. (دغه مصرعو کښې چې کوم وزن وي نو هغه دَ مختلف وزن او سپلابونو (دَ شمېر) پۀ بنیاد وي)
لکه دا مثالونه

متقارب:- مفاعیلن + مفاعیلن + مفاعیلن + مفاعیلن

رجز:- مُستفعلن + مُستفعلن + مُستفعلن + مُستفعلن

کامل:- متفاعلن + متفاعلن + متفاعلن + متفاعلن

متدارک:- فاعلن + فاعلن + فاعلن + فاعلن

اوس دا وګورئ

مضارع- مفاعیلن + فاعلاتن + مفاعیلن + فاعلاتن

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

سریع:- مستفعلن+ مستفعلن+مفعولات

هزج مثمن:- مفاعیلن+فاعلن+مفاعیلن

لیکن دَ پښتو مزاج دا دے چې وړومبے سپېړ دَ کوم وزن راوړے شو نو ټوله مصرعه کښې به هم هغه سپېړ راځي. که دا سپېړ مونږ "مفاعیلن" واخلو نو ټول پوره سپېړونه به مفاعیلن راځي. آخري نیمګړے سپېړ به مفاعیل یا مفا راځي.

دَ دغه سره به بل لفظ دَ پاره دَ وزن نۀ راوړو. پښتو شعر کښې صرف څلور وزنونه دي.

دَ عربۍ ژبې دَ دغه لفظونو پۀ بدل کښې پښتو کښې دَ درې، څلور او پینځۀ سپلا بونو سپېړونه دي. خو وزن دَ څلورم سپلاب نه وړاندې نۀ شي تللے. وړومبے سپېړ چې دَ څو مره سپلا بونو وي او دَ کوم وزن وي نو وړاندې به مصرعه هم دغه شان وي. که چرې مصرعه دَ طاق یا دَ لس او څوارلس سپلا بونو وي نو بیا دا ده چې آخري سپېړ به نیمګړے کېږي. دغه کم سپلاب د روند او سپک دواړه کېدے شي.

دَ پښتو وزنونه دَ نخښو پۀ مدد سره دا ډول دي.

وړومبے وزن ////+

دوېم وزن ////+

درېم وزن ////+

څلورم وزن ////+

دَ پښتو خپله طبعي دَ وزن لاړ (لکه دَ دولس سپلا بونو مصرعې)

وړومبے وزن //// + //// + //// + ////

دوېم وزن //// + //// + //// + ////

درېم وزن //// + //// + //// + ////

څلورم وزن //// + //// + //// + ////

دَ پښتو دَ طبعي نظام خلاف وزنونه او بحرونه لکه

//// + //// + //// = ۱۲

//// + //// + //// = ۱۲

// + //// + /// + //// = ۱۴

دَ دغه خبرو او نخښو نه دَ عربۍ او پښتو ژبې دَ وزن او بحر بیلګوټ ښکاره شو.

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس دَ دربيزو په شعري مسئله څو خبرې کوُم. پښتو کښې ټپه هم يو قديمي منظوم شعري صنف دے. دَ ټپې دوه مصرعې وي، يوه مصرعه دَ ۹ سپلابونو او بله دَ ۱۳ سپلابونو وي. دَ ټپې وزن څلورم وي يعنې هر څلور سپلابه سپټ کښې څلورم سپلاب دروند وي او تقطيع ئې څه داسې ده.

$$////+////+/=۹$$

$$////+////+////+/=۱۳$$

ټپه کښې آخر ته دَ "ن" "ه" (نه) حرفونو دَ اضافي او تکرار له سوبه يو دَ قافيې يا رديف خپل نظام هم په نظر راځي. کله کله دا صرف "ه" سپوا کولے شي. دا ټول جوړښت منظوم دے. او په ټپو کښې ښه پوره پوره شعريت هم موجود دے، دغه وجه ده چې زمونږ دَ پښتو شاعري ټوله منظومه ده او دلته هر منظوم کلام ته شعر وئيلے شي ځکه دَ شعريت يو جدا معنا جوړيږي. دغه وجه ده چې نن کچه او پره خبرو سره آخر ته قافيه رديف راوړے شي يا لږ ډير وزن ته سمؤلے شي او دَ شعر نوم ورکولے شي. بازار کښې دَ "کانو" په نوم هم داسې بلها مواد خرڅيږي.
خو دلته دا ګيله عبث ده ځکه چې دلته خو لا تر اوسه خلک په غزل او رباعي کښې خطا دي. دَ قطعې او رباعي خبره خو لا جدا ده. دَ قطعې او رباعي خبرې نه وړاندې دلته دا ؤوايم چې دربيزه باقاعده منظوم کلام دے او دَ اولسي يا جنګي دربيزو نه سپوا نورو دربيزو کښې پوره پوره شعريت موجود دے او دربيزه دَ پښتو خپل قديمي نظم او شعر دے.
دغه صنف کښې دَ بيلابيلو موضوعاتو يو لوی ځای موجود دے. ما خپل ځان دغه کتاب کښې دَ مختلف موضوعاتو دَ راوړلو او بيلابيل رنګونو دَ پيوند کؤلو تر خپله وسه پوره پوره کوشش کړے دے.
په دغه کتاب کښې رباعيانې هم دي او دَ دغه باره کښې هم لږه خبره کوُم. رباعي هم لکه دَ غزل راغلے شعري صنف دے يعنې زمونږ خپل نۀ دے خو ځينې ملګري اوس دې ته څلوريزه وائي او ځينې خلک په څلوريزه، رباعي او قطعه کښې فرق نۀ شي کؤلے. رباعي دَ څلورو مصرعو په يو خاص انداز کښې ځانګړے شعري صنف دے چې هره مصرعه ئې دوه دوه ټوټې وي. دَ دې خپله مخصوص دَ بحر او وزن طريقه ده. وړاندې چې زمونږه مقدمينو هم کومې رباعيانې ليکلې دي نو هغه ئې هم دَ عربي دَ عروضو په قاعده يا طريقه ليکلې دي او دَ هغې تقطيع هم په هغه ډول ده. دَ پښتو دَ طبعې سره پوره سمون نۀ خوري، په دغو کښې يوه رباعي چې دَ لس سپلابونو ده، هغه دَ پښتو مزاج سره سمون خوري خو هغې کښې هم دريمه مصرعه لانجه جوړوي او دَ پښتو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

حساب پکښې یو سپلاب زیاتېږي. ما خپل ځان دغه کتاب کښې هم هغه دَ لس سپلابونو رباعیانې لیکلې دي خو تقطیع ئې پوره په پوره دَ پښتو په قاعده ده. او ما خپل ځان دغه لهٔ دَ پینځهٔ سپلابونو سپټتاکلې دے. وزن به هم هغه څلورم وي ځکه چې پښتو کښې سپټ کهٔ دَ درې سپلابونو شي، کهٔ دَ څلورو او کهٔ دَ پینځهٔ سپلابونو شي خو دروند سپلاب دَ څلورم ځای (نمبر) نه وړاندې نهٔ شي تللے.

تقطیع ئې څهٔ داسې ده.

///// + ///// = ۱۰
سَپټ ۱ + سَپټ ۲

دغه ډول وزن بحر کښې غزلونه او چاربېتې هم څو لیکلے شوې دي خو رواج ئې نهٔ دے موندے او زهٔ وایم چې دغه انداز صرف دَ رباعۍ دَ پاره مخصوص نهٔ دے، دا دَ بل صنف دَ پاره خوند نهٔ کا. دَ موضوع او مضمون په حواله پهٔ دومره ؤوایم چې دغه زوړ جام کښې نوې شراب وړاندې کېدے شي او پهٔ داسې انداز هم چې چاته به او پره نهٔ لګي. قطعه پهٔ پښتو کښې ډېره لیکلے شوې ده او زما نورو کتابونو او خاص اوښکي مشالونه کښې ئې نمونې شته. اګر کهٔ ما دغه کتاب کښې قطعې هم ټولې دَ څلورو مصرعو لیکلې دي خو دَ قطعې دَ پاره دا خبره دَ یاد ساتلو ده چې قطعې لازم دَ څلورو مصرعو نهٔ وي. قطعه دَ غزل پهٔ انداز (وزن او بحر) لیکلے شي. څلور مصرعې هم وي او زیاتې هم کېدے شي. دغې ته ټوټه هم وئېلے شو.

خو چې نوم څلوریزه شو نو بیا دا خبره لږه جدا ده او هغه دا چې زمونږ څهٔ شاعرانو دغه څهٔ دَ دربیزو پهٔ ډول لیکلې خو مصرعې څلور لري. (دغه ډول شعرونه محب الله مشواني ورور هم لیکلي دي)

تهٔ دَ خوبونو ښاپېرۍ یې، ځکه
ما درته ټول عمر شوګیر کړے دے
اوس مې پهٔ دې خبره پوخ یقین دے
ستا به پهٔ خیال کښې هم راغلے نهٔ یم   (محب مشوانړے)

اوس دلته سوال دا راپیدا کېږي چې دَ دغه څلوریزو دَ رباعۍ او بیا خاص دَ قطعې سره څهٔ توپیر دے؟ نو رباعي به لازم دَ څلورو مصرعو وي، اوله، دوېمه او څلورمه مصرعه به سره هم قافیه وي، هره مصرعه به دوه ټوټې کښې وي خو قطعه به لکه دَ غزل روانه وي، لازم دَ څلورو مصرعو به نهٔ وي دَ زیاتو هم کېدے شي، وړومبۍ مصرعه کښې قافیه دَ شاعر خپله خوښه ده. نوره به قافیه لري.

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو توپیر خو بېخي ښکاره شوے دے او هغه دا چې رباعي خو هڅه و دَ وزن و بحر په حواله جدا ده. دَ قطعې بیا ځانله تعریف ؤشو چې لازم څلور مصرعې نه لري او دَ قافیو حالت ئې هم بیان شو خو دلته دَ څلوریزو حالت دَ دغه دواړو نه ځان جدا کوي او هغه دا سې چې دا څلور واړه مصرعې دَ دریېزو په شان دَ قافیه او ردیف نه بېخي ازادې وي (خو دَ وزن او سېلابونو دَ شمېر په حواله پابندي لري) نو ځکه دغه ته هم رباعي یا قطعه وئیل مناسب نه دي او هم دغه څلوریزه نوم ئې سم دے او دغسې به مونږ. څخه یو بل صنف هم په لاس را شي.

نور په دغه کتاب کښې څو غزلونه دي او څو نظمونه دي. په غزل خو خبره کولو ته حاجت نیشته خو دَ دغه نظمونو په حواله به دا ؤوایم چې دغه ډول نظمونه ما "افغان ګلونه" او "اوښکې مشالونه" کښې هم ورکړي دي او دلته دغه کتاب کښې هم خو چرې چرې خبره نه ده راغلې. اوس به دومره ؤوایم چې دغه ته دې غور ؤکړے شي، دې نظمونو کښې دَ داخل او خارج دواړه ډوله دَ اظهار یو ښه ځاې موجود دے، او دَ اوس په لنډ تنګ وخت کښې دَ کتنې قابل هم دي. دَ پښتو او پښتنو دَ پاره پکښې ډېر کار کېدے شي. دا څو خبرې ما ضروري ګڼلې نو ځکه مې ؤکړې، نور هرڅه په لوستونکو پرېږدم.

پهٔ درناوي

شیرین یار یوسفزے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړومبۍ برخه

دريېزې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپېڅې

شیشَکه ، توره درنه شپه چې لاړه
راغے بد رنګه او بې نوُره سحر
وایه! چې وُخاندُو، کۀ وُژاړُو اوس

دَ ځان او مال دَ حفاظت پۀ خاطر
لاړم ! تهانې ښخه مې کور و اخِستۀ
ایله "باران نه پرنالې لاندې شوم"

خلقو آسمان کښې سیارې وُنیوې
پښتون پۀ کلي کښې ډېران "لاندې" کړو
زمونږه قوم هم دومره پاتې نۀ دے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېځې

هغه وې: څکه مې واده ؤنه کړو
کلي کښې طبعې پورې ښځه نه وه
"چې لاس ؤنه رسي مېوه تروه شي"

بېلتون ته وايه څه! خپل کار دې کوه
مونږه يو بل وته به بيا ؤ ګرځو
"او به په ډانګ باندې بېلېږي کله"

نن هغه ښکلې او هوښيارې جينۍ
"خبر" چې فقير ته ورکوه وئېل ئې:
"ځان په نېستۍ کښې دَ مستۍ نه ژغوره"

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپیڼۍ

بـربـټ او شـمله مې پهٔ خاطـر نهٔ نیسـې
حُـسـن پهٔ خپله یـو طاقـت دے منه!
"دَ زورآور اوبـهٔ پهٔ لـوړه خېـژي"

ماوې: لهٔ تا مې مال و سـر شـه قربـان
لېلا! زما پهٔ خوب او خیال کښې تهٔ یې
وې ئې: سـرې دَ شـپې رښتیـا نهٔ وائې

بُلبـل کهٔ نیَت دَ لـوی الـوت کړے دے
بـورا هم بـل وطن ته کـډه تـړي
ګلـو تـوپې والا بـرقـعې واغـوستې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېیڅې

زما غانټـــول ، زما رَېدي چــې نِشته
پـــولو ، پټــو ته دَ کتـــو څۀ پاتې
خدایه! دَ زهـــرو دا اتې ورانــې کړې

نن ئې دَ زلفـــو خـــرې خنګ جـــوړه وه
دَ مشاطې هُنـــــر تمـــام وو پـــرېنه
څکه پۀ ویخه اوس خوبــــونه وینــم

زما دَ خیـــــال او دَ هُنــــــر بُلنـــدي
دَ چا تڅـــونـــو بانـــدې هیڅ هم نۀ شي
"آسمـــان پۀ کتــو کۀ څوک وولي، نو څۀ ؟"

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

تياري څۀ دا سې رنګله ګُورې شؤلې
چاته تر څنګ خپله سايه نۀ ښکاري
"غلو خو هم دا سې شپه لۀ خدايه غوښته"

عقل شعور سره مو ډزې کړې
دَ وخت او بخت سره ده ورانه زمونږ
ده مو دَ ځان سره پخه دښمني

دَ سيند او بو باندې ډاکه پرېوته
ما ورله خپلې رڼې اوښکې ورکړې
دَ وطن ښکلې دې تارې وهي اوس

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيڼې

پهٔ ما دې اوردَ مينې پورې کړلو
لا اوس پوکي دَاسو بلو ورکوې
دا تهٔ نو هم خو څهٔ دَ کانې نهٔ ئې

دَ اصل ۀ نسل نه اِنکار ؤنهٔ کړې
تش صفا رنګ باندې بازي مهٔ تره
"رښې اوبهٔ چاتې کښې نهٔ شاربي څوک"

زيست مو ولقه کښې دَ روزګار کښېوتهٔ
بې دَ پېسو نه څوک خبره نهٔ کا
دَ حسرت مړي بې کفَنه پراتهٔ

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځې

ما ته صحـــرا ښکـېـــي نـــن يـو ګُل دَ لاله
د ېر ژړ غــوني شـــان لۀ ســـو خته ؤوي
"موسـم هُم يـار دے اوس دَ غـوړ لســـتوڼي"

زړۀ کـۀ دي هــر څومـره هُم لـوی دے ګُـلـه
خيـــال او نظــر دې هُم لنډ پـارے نـۀ دے
خـــو! "يو څادر ښکـېـي دوه بربـــنډ نۀ راځي"

نـــن چـــې زمـــا وږو زمـــا دَ وادۀ
البـم کـــاتۀ او خـــان ئې ؤنۀ لېـــدۀ
وې ئې: نو مونـــږ ســـره مو ورانه وه څۀ؟

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

لهٔ ساره خُويه دې نور څهٔ ؤوايم
لهٔ ډېره تاوه ئې لمبه لمبه کړم
راشه! لږ خوا له کهٔ تود بړبې چرې

ما ورته وې: پُوندې دې ؤچاودلې
مخ دې چاپېره تېر سرې ؤنيول
وې ئې: نېستي، هستي دې لرې سره

ما ورته وې: خداى دې افسر کا بچے
چرته دَ کلي کور پهٔ "ښه" به راشې
هغه پهٔ ښار کښې "ګهرداماد" شو دَ چا

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېځي

زما په خپلو رڼو اوښکو قسَم
زما په کسو کښې ئې عکس پاتې دے
رادې شي يار که ئې په خپله کسي

دَ ګاونډ اور ته چې لمنه وَهې
خو خپل کاله ته دې لمبې راولې
"دَ خپله ځانه خو څوک نهٔ سېزي ځان"

اوس که په کلي کښې دې خوښ نهٔ وي څوک
پر پردہ ښېره ورله دُعا ؤغواړه
چې "ښهٔ" شي ورک به شي دَ ښار په طرف

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېڅې

نن راته بنکلي دکه لار کښې ؤوې
راځه! چې سترګې سره ؤجنګوو
"روشن خیالي" ده هېڅ پروا مهٔ کوه

څو مال او مُلک دَ ټول وطن "لاندې" کړې
رزق تمام دَ ګرد اولس ؤنغردې
دَ حرص نَس به دې لا نور اوږے شي

یا به زما دَ لُغت عِلم کم وي
یا خو لفظونه به مانې بدلوي
پهٔ "آزادۍ" او "ساتون" پوهه نهٔ شوم

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځې

دَ اوښکو سیند کښې مې سېلاب راغلے
دَ زړګي ښارئې راله یوړو تمام
باچا کچکول باندې پَتري ؤوهل

نن هغه ښکلې، بې آسرې فقیره
خونَړې سپې چې بده ؤچیچله
ناظم وئیل: خبر دے دا "فرېښلې" ؤشُو

رېباره! ستا دَ متازې نَه شُو خلاص
ستا دَ تګې نه ډک روزګار ختم شو
مینه خولاړه پهٔ هوا باندې شوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځي

زمـــا کـۀ اوښکـــې ملغلـــرې وې هُـــم
مغرور اشنا پـــرې لاړ، شـــو تېر دَ پاســه
خدای دې دَ چا پـۀ ښپو کښې توی نـۀ کا څـوک

پـۀ مخ دَ زمکـــې دغه ټول مخلـــوقـــات
نـۀ کا تـــوښه انبـــار دَ رزق او مـــال
مګـر ســـپـوا لـۀ یو مېـــړې او انســـان

دا دَ جنت دَ بـــاغـيـچـــې ګُلـــــونه
پـۀ کوم دَ ېـــران مې پېـــرزو کېـــږي کلـه
پـۀ کاغـذونـــو باندې اور پـــورې شـه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېېړي

دهقان چې سوال ؤکړي باران ؤغواړي
کلال به وائي: خدایه! شین ئې لړي
دلته انسان ته خپل اوقات معلوم شي

بازار دَ سُود دومره تود شوے دے چې
دَ ضمیرونو سودا ګانې کېږي
اوس پۀ خپل سیوري هم باور مۀ لره

داهوا ګانې چې حالونه وائي
دَ آسمان ستوري هم عکسونه اخلي
ماشومه مینه به اوس ځنګ پټهُو

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

دَ مينې تـار چې مې لا پـوخ نۀوو سـم
خپلو نازونـــو لـه دې تـال واچـوۀ
نو اوس جـوړې لړې پۀ خيـال ورکــوه

هغۀ وې : دو مــره خشـمناک يمه چې
"هلــو پۀ پـوزه بـاندې مچ نۀ پرېـږدم"
ما وې: نو خدای خو دې مئېن کا پۀ چا

مـا وې. پـولـس ماما! دا ډزې دَ څۀ؟
"جوړې ، پۀ کلي کښې جګـړه ؤشــوه"
وې ئې: نَه مړه! زمونږ غوا لنګه شـوه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپيڼې

وې ئې: مُلا يم خو سخي هُم يمه
اولس، پولس پهٔ دستر خوان مې ګوره
ما وې: نو دا څهٔ ستا دَ ګوره رائي

زما ککۍ آخلي اوس عکس اپُوته
يا کهٔ نظام دَ تول فطرت بدل شو
کاغې پهٔ پنجو کښې شهباز يوړو..!

دَ وخت پهٔ دُوړو هر څهٔ خړ نهٔ دي لا
تابانه مخ پُښتنې جُونه شته دے
سپوږمۍ دې څان وَته غاوړه نهٔ شي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

پۀ جار به ؤوايم خپل راز دَ مينې
دَ حق پۀ تور باندې وژلے شۀ يم
پرېږده چې رسم دَ منصور ادا شي

دَ شب پَرستو نه کوشه خطا ده
تورابان کرخي چرته سر پټوي
دَ سبا ستورے پۀ اُفق ؤځلېد

ما دې پۀ ستر کو کښې يو چاته کتل
زۀ پۀ تول حال دَ دې اسير خبر شوم
اوس خو عکسونه هُم حالونه وائي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځي

دَ آزادۍ ، اَمن او مينې وطن
مقتل مقتل ، زندان زندان شو راته
خدايه څۀ ؤشو او لا څۀ به کېږي

آزار مو واخِست دَ جمال او جلال
شال او شړۍ لکه خشاک سوزېږي
مونږه خپل کور ته پردے اوږ راوړے

خدايه ! ما واخلې يا قيامت راولې
مانه خو دغه کانې نۀ شي ليدے
چې تور کارغان سپينې کونترې وڅوړي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځې

مُشک مې په در او په ديوار ؤ شيندل
لاړه ، کوڅه مې کړه ترمکه په اوښکو
خو يار مې سور شو لاړ په اس دَ هوا

دَ سپينې خُلې دَ سرو لبانو په نوم
"ما په سپوږمۍ باندې ګلونه کرل"
خدايه ! دا خوب مې بې تعبيره نۀ کړې

دَ ځيګر وينه چې مې ؤ سپړله
قام له څو اوښکې مې ډالۍ راوړلې
خو ! ړاندۀ خلک په ډيوو څۀ کوي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځې

دَ اجل کومے مې سندره کړلو
زۀ خو په مړو زړونو کښې ساه راولَم
چې ما مړوي نو مرګ دې خپله ؤمري

ما چې دې زور ته دَ يادونو کتل
زړۀ ته مې خيال دَ هر تدبير عبث وو
غرق شي سېلاب ته چې بند ونه تړي

راغلې ما وژنې، نو څه! ؤمې وژنه
مرګيه! ؤلې لاس او پښې دې رَپي؟
مونږه اوس هاغه پُښتانۀ خو نۀ يُو

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

خپله قصاب او دَ مورې څۀ باور ؟
خپله پۀ ځان دَ دې مرګي څۀ پته!
ځکه چرې دَ لاندې ساه اخلمه

اجَله! ژاړه تۀ ، زۀ نۀ ژاړمه
تۀ چې مې وژنې ؛ زۀلا ژوندے شم
مړ خو هغه شي چې ناموس ئې ورک شي

شړې مې څۀ لړه خيرۀنه شوله
چې دې بيا سترګې دا سې سپينې کړلې
دَ دُنيا رنګ مې ايله اوس ؤليدۀ

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيڅي

دَ خپل آزاد وطن بېـــرغ مې پۀ لاس
ستورو ، سپـــوږمۍ نه هم پۀ بــره تلمه
دَ دغه خـــوب راله تعبيـــر ؤبـــاسئ

چې خبـــر نۀ يې پۀ تېـــر شــوي پرون
نـــو خنګه زده ئې پۀ راتلـــونکي سبــا
دَ نـــن پوهـُنې خـــو ناپـــوهه کړې لا

تۀ چـــې بـــازونه پۀ قفس بنـــدوې
لا تـــرې مَخُـــوکې او نوکـــونه آخلې
بيـــا دَ کارغانـــو "بدمعاشــې" مۀ ژاړه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

ما وې: دا زلفې دې وې سپورې اکثر
څرې کښې هغسې ګلان نۀ تومبې
وې ئې: اوس کلي ته سپرلي نۀ راځي

لاړم آسمان ته دَ بخت ستورې پسې
ما وې: تختې نه لړ. دَ تخت ځای ته شه
وې ئې؛ نو تا سو خوځۀ هم ؤخوځې

دا لوی آسمان پرې تنګېدلے خو ، نه
دَ زړۀ دنیا به مې روښانه وے لا
دا سې سپوږمۍ کۀ يو ، دوه ، درې نورې وے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيڅې

سترګې مې دواړه ډکې شولې
دَ زلفو ياد په زړه راؤورېده
ماښام دے ناست يمه دَ سيند په غاړه

آسمان دے ډک له ښو ښو برخو منم
خو لوی مرام لره به لوی جوړېږي
"ورې دې دَ بام دَ ګيا خوب نهٔ ويني"

زهٔ دَ سپرلي په آب وتاب څهٔ کړم
زهٔ دَ ورشو آب و ګيا ژاړمه
دَ شپونکي ځای خو خړاره نهٔ شي نيوے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

نن چې په لار کښې مخامخ راغے يـــار
وې ئې: منم ، خـــو دَ زړهٔ حـــال ؤوايه
ســـترګو مې وې ، خو پکښې اوښکې راغلې

ما چــې زاهد په مېخانه کښــې ؤليد
په خپلو ستـــرګـــو مې يقـين نهٔ راتلو
ســاقې وې: پوه نهٔ شـــو دَ ورځې راغے

زلفــې ئې تاو خورې دَ رخســـارو په ســر
ستـــرګې ئې سرې ، بـانـه ئې بـرند دي اولاړ
چې نن به څـوک دَ قـتل وار تېـــروي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

بُلبُل په ماته څانګه ناست ژړل ئي
"سرې خولې غوټۍ مې څه په هير لاړلې"
چې دَ ښار خلقو کفنونه ګران کړل

کۀ خپله ښځه دَ چا حُوره وي هُم
پردۍ بدترې نه ابتره ښکارې
ښې ښې مېرمنې لاړې وينځې شولې

مُټې زما پرتې دَ بل اُوږو ته
په ما چلېږي ګزارونه کوي
دَ وخت په دې جبر به څنګ نۀ ژاړم

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

څوک ئې لۀ ځانه پـــرېکـــوي چرې نه
البـــــــته خـُــورِ مـُتـِه پۀ غـــارہ کـړي لا
زۀ چې رنځور شـــــــومنو تا پرېښـــــودمه

يو څوک خوشحـاله وو چې لُور ئې وُشـوه
ما وې: ځـه! ښه ده جهالت ختم شـو
هغه وې: مـړه! اوس بـه روغه وُشـي

زمونــږه سيند ته يوې شپـــې له راشـه
چې دَ چَـــــړونو او چَـــرو پۀ ژبه
واورې! چُپيا کښې دَ فطرت سـنـدرې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپېړي

شمع محفل ته چې رڼـــا وربخښي
دَ دې په ځان بـــاندې خپل څۀ تېرېږي
دغه یو ســـوچ کله چا کړے نۀ دے

څو کۀ ښـــاغلي اتلان غوارمه
مګـــر دا خـــونې هغه خـــونې نۀ دي
"دَ کارغۀ جالې نه خـــو بـــاز نۀ پاڅي"

راځه ! دا خپلـــې دَ هُنـــر خبـــرې
مونږه دَ وخت لوی عدالت ته پرېږدو
تـــاریخ پۀ خپله دے بې بـــاکه مُنصِف

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځې

کوتوال چې پورته شــــو او ښـار ئې لوټ کړو
دې ته قـاضي "پېشـګي سـاتـــون" ؤوئېل
دَ ضـــرورت دَ نظـــريې صدى ده

جُمات له غُســـل ئې په وينـــو ورکـــړو
خپلـه ئې ځـانله په صُبــــا ؤلامبـئـل
چا وې "ســيّد" دے دَ وخت لوی صوفي دے

خپلـوي، دوســتي خو دَ وجُود په قـــدر
هســـې چَتې ګيلـې مانې مهٔ کـــوه
په ماندګۍ کښې خو خپل ســـبورے تښتي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېیځي

دَ ځـــوانۍ زور کچه تـــوبــه نۀ مني
واعظـــه ستـــا واړه کـــړان عبـث دے
او بـــو ته بند دَ شـکـــو نۀ تـــړي څوک

دَ مازیګـــر شفـق دَ سیند پۀ غـــاړه
او دَ چېتر "تر تر" کښــــې تال دَ بـــــوډۍ
غـــواړي زما او ســتا دَ میني پیـــوند

وریځې غړو سکے غړو سکے راشي پۀ نمـــر
دَ رڼـــا وړانګې تـــړبنه څیـــره وَهي
زلفې پنـــډه پنـــډه پۀ مـــخ عبـث اړوي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

کۀ خلۀ دې چُپ او ليمۀ بند ؤساتې
خو دَ زړۀ راز به دې پټ پاتې نۀ شي
دَ ګلو حال وي دَ ورمو پۀ ژبه

زۀ ګوته بره ثُريّا ته نيسم
دَ هغۀ سترګې ښکته خپو کښې ايله!
خاورې به وينې دَ لېلا خالونه

هسې عبث ده چې دَ غېر غماز نه
چرته دَ ښې خبرې طمع کوې
دَ مات منګي نه آواز روغ نۀ خېژي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيڅې

آسمان کښې ګورم دَ وريځ غړو سکي ته
زما دَ يار پکښې تصوير جوړ شوے
خدايه! اوس باد لۀ کومې راماۀ ولې

صبا چې راشي دَ قفس پۀ لوري
زۀ ترې پُښتنه دَ ګُلشن ؤکړمه
سترګې ئې ډکې شي؛ ګويا نۀ شي

چې لور پۀ لور ورله حالونه وايي
هغې صبا له بې تپوسه څنې
ماله پۀ تَشه خلۀ قسم راکوي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېڅېزې

کۀ خلۀ دې چُپ او لیمۀ بند ؤساتې
خو دَ زړۀ راز به دې پټ پاتې نۀ شي
دَ ګلو حال وي دَ ورمو په ژبه

زۀ ګوته بره ثُرّیا ته نیوؤم
دَ هغۀ سترګې ښکته خپو کښې ایله!
خاورې به وینې دَ لېلا خالونه

هسې عبث ده چې دَ غېر غمازنه
چرته دَ ښې خبرې طمع کوې
دَ مات منګي نه آواز روغ نۀ خېژي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيڼې

وادۀ، اختر کښې دَ رشتې پۀ غرض
هغه پۀ ځان چې سپين پوډر ؤمخي
تۀ ورته ښې تورې چشمې واچوه

دَ موزيکې نه ځانته کيتې غوَره
طمعې، آسرې نه خپله هڅه ښه ده
دَ بل ځادر باندې څوک مُلا نۀ تړي

تکے دَ شکې ځل ډنډوکے کښې
اوږے بکيانو وَته بېرې وايي
پۀ سخت ساعت شي نظر کيرې بيرې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېیزې

کوخې، چنې مې بلا وُکتلې
ځان مې یو چرته هم پېدا نهٔ کړلو
دا تور دَ تا پهٔ سترګو پورې نهٔ شي؟

دا چې لهٔ ځانه ستورې اورواخِستو
پهٔ شپه دَ بر آسمان نه ؤلوېدلو
دهٔ ستا جبین باندې سُور ټیک ته کتل

هغه حُجرې او هغه خُونې دي خو
دَ سیالۍ سترګې پهٔ چا نهٔ خوَږېږي
دَ ښو ځوانانو میاندې بُورې شولې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځې

دَ چا دَ سترګو او بارخو پۀ مینه
کله نرګس، کله لاله ښکلؤم
ذوق دَ جنون مقام ته ؤرسېدو

شپه ده، مېره ده، وائيم ستورو وَته
ما ته دَ یار دَ حرم لار ؤښایئ
وائي ګرېوان کښې دې خپل سر ننه کړه

مخ دې چمن، لب او رُخسار ګُلونه
دَ خط او خال بُلبلان ښايي سره
خو دا دَ زلفو کاغې "شې" کړه ترېنه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيڅي

دربانديِ سپورے دَ اقبال کوَمه
زهٔ يَم هُما ، اوږے شاهين خو نهٔ يَم
لکه کونتره چې اوتره شولې

ستا يو خبره مُعتبره نهٔ ده
خو زهٔ ګمان خپل بدؤلے نهٔ شم
خبر دے راځه ! هغه زړې نوې کا

پهٔ اژدهام کښې دَ خود سره رامېل
پهٔ تېل ماتېل کښې دَ بې واکه وږمو
دَ خيال پهٔ تال وهم جُوتې دَ وصال

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځي

دَ حد نه هُـــــورته ربـــــربدلي کۀ يُـــو
چـــې دَ پُښتـــــو جنډه مو هســـکه رېـي
پۀ ننګ او پت بــــه مو پښت پُښت نازېږي

تنکـي تنکـي پۀ ښکلا ســيال ګُلـــونه
ځي بـــل دِيــار ته آب و ګِل پۀ خاطـــــر
څۀ مو ســپرلے ، څۀ آبــــادي دَ وطن

زما کمے بــه دې محـــفل کښــــې وي تل
پۀ غېر غماز بـــه خوا پـــوره دې نۀ شـــي
دَ ټاټ پېـــوند بـــخمل کښې چرته لګـي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېڅې

پهٔ یو ګُلشن به لمبې پورې نهٔ وي
ګُل او بُلبُل به خوند لهٔ ژوندہ آخلي
کهٔ دَ بارودو کارخانې بندې شوې

دَ خپل ارمان څلي ته اودرېدمه
اوښکې ، سلګۍ مې ضبط کښې پاتې نهٔ شوې
خپل مسیحا چاته قاتِل دې نهٔ شي

دَ پارُوګانو هُم آبا یمه خو
ستا پهٔ کمځیّو مې قابو نهٔ راځي
پهٔ ښامارانو اُودې نهٔ چلېږي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

ذوق ئې دَ مرګ لۀ خوبه پورته کړلو
ستا دَ پانزيب او بنګړو شور ته سلام
راګُونه پر برده چې پيسې ؤکتې

ما درته وې زلفې دې مۀ راسپړه
ورمې خو ډېرې چُغل خورې وي نو
کلي پۀ کلي ډنډوره جوړه ده

لب او رُخسار ته دې لالونه ايرې
دُرشهوار دې ترغابنونو خجَل
ګُتو ته هسې تَش شوَلي اَچوه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيڅي

دَ بــــر پټــوَر پټکـــي شـمله او جـــرګه
کنـــډر حـجره دَ سيالۍ څۀ جوګه کړي
چې دَ پُښتــو خُـــونه ميراته شـــؤله

پُښتنــې خوبندې ننګ او پت نه ډکـــې
لۀ سـره تېـــرې وي دَ ورونــــو پۀ سـر
خاورې شـــه! خاورې چې وي ګرانې پۀ چا

تېـرے ، جفا ، خَشــم او مکـــر ، فـــرېب
پکښــې بـه يـــو راســـره ؤنۀ منـې
يـــاره ! "خپل عېب دَ وولو مينځ وي کنۀ"

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځې

دَ اصل ، نقل مانـــې مۀ لټــــوه
دَ حق ، ناحق پته هم ګـــرانه ده اوس
دا دَ "لېبل او اشتهـــــار" صدئ ده

کڅـــو ته ستا چې غلے غلے کڅم
ورک شوے ځان ګورمه غل خو نۀ یم
دا دَ بانــــو سپاهیان دي پوهه کا لړ

دَ تَبـــر مارو مُټـــې شلې شه چې
ښاخ ئې دَ بېـرې هډو پرې نښـــودو
ما به دَ تـــال لوئې جـــوټې ته کتل

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپيئزي

ستا دَ عزت او دَ ناموس پۀ خاطر
ما چې دَ ځان نه بنجاري جوړه کړے
خو ؤلې ستركې اوس تۀ نۀ تورَوې

دَ خَلْق پۀ واره وسائلو باندې
څو اژدران خپله سينه اچَوي
ترڅو به ژوند دَ مرګ لۀ خُوْلې شوکوُ

مونږه دَ پوهې طرفداريُو مګر
ټکي بركې ته خو تعليم نۀ وايُو
دارې ته واچوي اَستر دَ قانون

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپيڼې

دَ چا پهٔ وَس او تدبير نهٔ يُو ايسار
نهٔ خو ناپوهه، نهٔ کمزوري يُو مونږ
خنده دَ اصلاح يو تت اُميد ؤګنه

هر استعمار خپل دلالانو باندې
دَلې رنګ رنګ عنايتونه کړي
دا ځينې برخې آسماني خو نهٔ دي

پهٔ بخششونو دَ اورنګ پالَلي
پهٔ خطابونو دَ فېرنګ ښاغلي
مونږ نه ناره دَ "زنده باد" غواړي..!

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيڅې

دَ خــوارۍ حــد مې تمام کړے بــاندې
هيڅ يو اينځر بــه مې کيکر نهٔ شــي خو
کهٔ لهٔ آســمـــانه مې کمے راڼـغے

دَ ديــدن "خبــر" دغــه دے ؤرمه ځمه
دَ غمازانــو خۆلې دې وازې اوســي
ګــدا دَ ســپـو پهٔ غَپا نهٔ جار ووځــي

مدام چې حُســن دَ تخليق ســتــائيمه
دغه ده مدحــه دَ خالـــق دَ قــدرت
ځم حقيقــت ته دَ مجـــاز پهٔ لاره

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپيڼې

حق او انصاف دَ توازن ترڼه که
پسې فطرت او بيا دَ حُسن مقام
ورستو طاقت او آخر آمر مُطلق

يار ته زما په ستر ګو ؤ ګوره لږ
چې خپل ګُمان دې په يقين بدل شي
دَ حُسن ذوق ته به فجُور نهٔ وايې

درُشت خوبي خوئې جوهر دے لکه
زما په ډېره ژړا اُف نهٔ کوي
دَ کانې زړهٔ پهٔ اوبو نهٔ پستېږي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځي

ســـترګې مې ډکې وې ما توی نۀ کړلې
ټله ، پارســنګ ، او پېمانه چې نِشـــته
دُر پۀ صدف کښې هم بـــند پاتې نۀ دي

ستـــا دَ بـــار خــــو نازکــي دا رنګله ده
دَ خــولَو څاڅکي پــرې هم نۀ شـــم کتے
دَ زړګــي آه ځکه قابـــو کښــې ســاتم

هغې زما دَ دیـــدن شـــــوق وَتـــه چې
نـــن دَ جمـــال دَ ذوق جنـــــون ؤیېـــل
پۀ محبت بـــاندې بـــه ویـــنا ړمه اوس

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيڅي

په ګارې وارې ګرېوان نۀ یمه خوښ
خـو دَابـکـــارو دَ خندا الېـونے
آبـــاد سحـــره! دُعا ماته کـــوه

زما په خـــون دومره آواره شـــؤله
لـوړه، ژړه ئې تـــر پـــامه هېڅ ده
مخه دَ زور يـــوه بـلا نۀ نيســـي

ښه او نا ښه بـــدې، کښې نۀ وي ګوره
بـــيا هُم چــې خوامخوا پُښتنه کوې
دَ تنګ نظرۍ نه تنګ دستي غوره ده

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېڅې

ملک دَ پښتو دے، سر پۀ سترګو منم
خو دَ موقعې محل دا دومره لحاظ؟
چې پۀ یقین باندې ګمان غالب شي

دَ نظر ورانګو مې تیارې غوڅې کړې
ستا دَ چارګُل غمے هُم ؤبر ښبېدو
ستورے اوس زېړے دَ سبا راکوي

دَ خپل ښائېست دَ آب و تاب پۀ خاطر
کشو زما ته سپېلنې لوګے کړه
آئینې عِجز نه حېرت اخېستې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېېږي

ژوند به په خوند او وقار څهٔ کوي اوس
چې په بازار لکه غلام ارزېږي
دا لوبه جوړه کړه هم ژوو خپله

چې فلسفه کښې شي ناکام فلسفي
نو لېونے شي او تې بوتې وايي
په عامه پوهه دې خوشحاله کړځه

په تصوف کښې چې خطا شي صوفي
نو دَ الحاد په کډو وډو سَر شي
ساده ایمان باندې شاکره اوسه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوېمه برخه

رباعیاني

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیاني

بد شـــي لهٔ بـــدو او ښهٔ دَ ښـــو نه
خوی دَ ســـړو شـــي مګر ســـړو نه
څوک چې دَ اصل نســـل نه روغ وي
کار دَ پښتـــو هم بـــويه هغـــو نه

موسُوم پهٔ ســـادوي دَ لارې مَل کا
چې ياد پهٔ غل وي لهٔ ځان ئې بـــيل کا
ډيـــوه دې بلـــه دَ خپل شعـــور کا
دَ ژونـــد پهٔ لاره سِهل مـــزل کـــا

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیانې

څنـې دې سـپـورې رنګ دې تک تور دے
وضع دې ورانـــه ګـلــه ده دې کـور دے
څــو بــې همت ئې نـو بــې قـدرت ئې
ژونــد لـه یو ســا دې لـهٔ بـلـه پـور دے

وطـــن ته راشــه جــوړ مرغــزار دے
پهٔ للمــو ، دشتــو هم اوس بــهــار دے
چــې ورته ګــورم زړهٔ مې پســخـېـږي
ګل خـوا ته ګل دے یار ســره یار دے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیاني

زيـــــرمازيګـــرکښي دَ ســـينـــد پهٔ غـــاړه
ساقــي مُطـــرب وي راســــــــره دواړه
بـــــــد پامي تـــوله وي ښپــوَد لاندې
لاس پــهٔ نـــامه وي خـــوښــي اولاړه

داکــروَنـــده چې دَ هـــريـــوګُل کــړم
پـــرښه سمســـور بـــه دَ تـــا كـــاكلُ کړم
ګُتـــــه پهٔ خلهٔ بـــه درتـــه سنبُل کړم
ستـــا پهٔ ثنـــا بـه هـــريــو بلبُل کړم

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعياني

دَ ژوند پهٔ سر مې غمونه پنډ دي
دا چې مې ستر ګو کښې اوښکې ډنډ دي
کهٔ وخت ايسار کړم کهٔ بخت بېدار کړم
نهٔ مو مم ښاده دي له بس شنډ دي

څو مره چې وُسوُم زړهٔ ئې لا يخ شي
زما پهٔ آه ئې ځکه اَخ اَخ شي
پهٔ ډک محفل کښې داسې راشا کا
غوا ړي چې ماته ناخوالې مخ شي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعيانې

څۀ پۀ سُرور يم څۀ پۀ سرُود يم
نۀ پۀ خپل سُوداو نۀ پۀ بهبُود يم
خلک دَ نبشت نه هم خپل ځان بُود کا
زۀ شتۀ وجود کښې نبست او نابُود يم

پۀ ژړا ژاړي پۀ وير مامُور دے
کۀ څوک مالک دے کۀ څوک مزدور دے
د جدل اور دے وطن تنور دے
ايره ئې واخله روغ کۀ رنځور دے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیاني

کۀ نۀ څۀ پلورې او نۀ څۀ پېرې
بیا هم لګیا یې ګوتې دې شمېرې
یو ذره غم وي پۀ ځان ئې غر کړې
واړه ښادۍ کړې دَ تا نه هېرې

پۀ توره شپه کښې دَ آسمان ستوري
پۀ سپین جبین دې سور ټیک ته ګوري
نرۍ خُوَله دې پۀ بارخو ښوري
ځکه خو پرخه پۀ لاله ووري

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعيانې

ژوند نه خوند لاړ دے هسې دوران دے
خلک تول وړے تش سود او زيان دے
دود و دستور څۀ خپلوي ، دوستي څۀ
پت او الفت خو تش پۀ زبان دے

لړ را بهر شه لۀ خپله ځانه
چې څۀ خبر شې لۀ درست جهانه
قدم بوسي به دې بحر و بر کا
خو زړۀ دې لوى کا لۀ دغه تانه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیانې

غــړ دَ جرس دے وخت دَ پاڅُون دے
دغه خُو ځَنبت خو دلوی ژوندُ ون دے
مُرغ او مُــلا هم کـړے آذان دے
دَ مرګ پهٔ خوب لا اودهٔ پښتــون دے

دا چې بــې نیــازه لهٔ زهٔ او تهٔ یم
پهٔ زهٔ کښې تهٔ یې او تـهٔ کښې زهٔ یم
داســې زما چې ځـګـر او زړهٔ یې
ځکــه دا ســتا پهٔ لب و لبمـهٔ یم

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیانې

بیا نوبهار چې پۀ باغ و راغ وي
ساقي، مُطرب وي چنګ و اياغ وي
قاضي کۀ ایښے پۀ کرښه سر خپل
شیخ به تسلیم وي جوړ به فراغ وي

رڼا دې بېرته ښکاره اثر کا
چې تُورې شپې ته کړه پۀ سر کا
رنګ او نور داسې سره پېوند شه
دَ سیالۍ ډک چې دَ ژوند سحر کا

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعيانې

حُجره، جمات دے کنډر، که کور دے
لمبه لوګے شو بل پرې نه اور دے
روڼي دَ ممات ئې خلکو ته روڼ کړو
مخ دَ حيات اوس دومره تک تور دے

چې سره ناست يُو زۀ او يار دواړه
دَ رنګ او نُور شپه دَ رود پۀ غاړه
لۀ هسکه ستوري پټ پټ راکوري
دَ غر پۀ سر هم سپوږمۍ اولاړه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعياني

دَ بد مرغيّــــو هــريــو شبــخُـون ته
چې يــو لښکر شـــي ګران دي پښتــون ته
دَ ورور پهٔ لاس کښــې دَ ورور ګريــوان دے
څنګـــه به سم شــي دَ زيست سمــــون ته

دا ګـــرزدَ تنـــدر نهٔ دَ آســــمـــان دے
خپلـــه ســبـــزلے مونږ خپل آشـيان دے
ذره ګـــرم نهٔ دے کاتب دَ بـــــرخې
دَ ځـــان دُښمن مو پهٔ خپله ځـان دے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعياني

چې کله غوړ يې، دنيا رازغلي
خو چې لړ سپور شي ټول ګنه تللي
دغه دنيا ده، دغه ئې رنګ دے
چې پرې تکيه کا، هغو ژړلي

قدرت طاقت به نور څومره غواړې
په قرقره به تر کومه وياړې
دومره دې زور وي دغه دې زغم وي
چې نوک دې خوږ شي نو ورته ژاړې

Pukhto.Net
www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیانې

ګورې کرکنې، غوارې ممانې
خو ښنډوې تۀ، اوچې بکيانې
لا دا منم چې، پۀ لاس به درشي
اربړې ترُشې، څو اوچې پانې

پردي مالونه، پۀ خېټه نغارې
لوې لوې ملکونه، پۀ واک کښې غوارې
حرص څۀ دومره، ړوند او بې حِس کړې
خپله پۀ ځان اوس، خښووې دارې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

در يمه برخه

لنډې نظمونه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

دَ تندرونو په شپه

پۀ نوم چمن کښې پاڼه،څانګ نۀ لړي
دغه تنکۍ، ښکلې معصومه غوټۍ
وي بې آسرې، خپل مور او پلار ئې نۀ وي
لکه وړه يو څوک يتيمه جينۍ

دا تکه توره بلا شپه چې راشي
ډکه درنه وريځ راؤچلېږي
اسمان کښې واړه تندرونه هم چې
لۀ زوره ؤپړقېږي، ؤډزېږي

وايه! نو اوس دغه معصومه غوټۍ
کومې سائې، کومې تنې له ورشي
لکه ماشومه، بې آسرې يتيمه
پۀ دغه وخت دَ چا سينې له ورشي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

جرأت

راته ؤکړه یو نظر
سر تر پایه سراسر
لکه زهٔ یم لوغَړن
بل به نهٔ وي یو بشر

نهٔ اختیار لرم دَ دم
نهٔ مې واک شته دَ قدم
دَ اظهار معصوم خواهِش
ستا پهٔ رحم او کَرم

دا بندي یم کهٔ ازاد
دغه داد دے کهٔ اهداد

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

احساس او ننګ

هغه شپه چې مې درد پام کړو
هر ستم دَ خپل جانان ته
دواړه سترګې شوې راډکې
بيا مې ؤکتل آسمان ته

بس ! يو آه مې لۀ خلې ؤخوت
پۀ اسمان کښې سره لمبه شوه
ښکته زمکه هم لۀ ويرې
بوربنبدله زلزله شوه

خو ! دې وينې بيا پۀ دَو کړم
پۀ اجل ئې پېرزو نۀ وو
زر زر لاړم ورله خوا له
خو جانان پۀ خوب اوده وو

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

څو چې وينم

بل يو هيڅ پۀ نظر نشته
پۀ کوڅه او پۀ بازار
يو مرګے دے چې ئې وينم
سينه چاک کړئي اوار

يو زندان دے، بل مقتل دے
کۀ دا کلے دے کۀ ښار
هم حجره هم پۀ جمات کښې
جوړ يو درز دے دندوکار

نۀ اختر شته نۀ شوقدر
نۀ مېلې شته، نۀ څوک يار
دربۀ در خاورې پۀ سر به
څۀ ژوندون وي څۀ روزګار

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

اے نجيبه! اے شهيده!

دَ پښتون دَ چمن ګُله!
دَ دښمن دَ سترګو خاره!
سرداری درنه لوګے شه
دَ وطن دَ سر دستاره!

نۀ ډيوه شته چې کړم بله
نۀ ګلان شته چې ګېډۍ کړم
دا څو اوښکې پښتنې دي
دَ تا روح ته به ډالۍ کړم

ملامت درته ټول قام دے
دَ تا روح ته مې سلام دے
اے نجيبه! اے شهيده!
دَ تا روح ته مې سلام دے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

دَ روح کرب

څو کۀ ســـترګې کړمه پټې
او زۀ نـۀ ګـورم يـو لـور تـه
يـا مـې غـوږ هـم هـډو نـۀ ږدم
هر کوم غږ او هر يو شـــور ته

دغه لمس هم پســـې شَل کړم
او دا ژبـــه هـم اوده شـــې
کۀ مې جوش لۀ لاســـه ورکړم
بـــيا هم هوش پســـې چپه شـــي

خو! دَ روح ســـره بـــه څۀ کړم
هغـــه لار او چـــار رانبايـــه
کنه! دلته اوس بـــې وس يې
دَ درد کريکه مې بـــيا ســـتايه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

دَور

هغه سترګې چې ئې سرې دي
په جهان ئې ملازې دي
هر څوا خلې ازارونه
دعاګانې ورپسې دي

مونږه خوار لهٔ درداو مينې
هر ارمان مو وينې وينې
بې وسى مو اتبار وورے
دَ هرچا دي سترګې سپينې

دا دنيا ده، دائې کار دے
دغه وخت، دغه روزګار دے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

پښتون زلمي ته

پهٔ شعور بـانديې بـینا شـه
دَ دسـتور ښخه آګا شـه
ننګ او پت خپلـه ښـوه کـا
او الفت هم سـرو پا شـه
پـهٔ مېړانـه او غیـرت کښـې
تهٔ دې یاد لکه پخوا شـه
آزادي کـهٔ خپلوا کـي ده
تهٔ پهٔ دواړه سـرفدا شـه
ښـهٔ هنر دے او کـهٔ علم
پکښې لاړ ترا نتها شـه
کـهٔ خرد دے، کـهٔ جنـون دے
پهٔ خپل ځای پکښې یکتا شـه
ځان خبـر لهٔ خپل پرون کا
او بـیا زده دې لهٔ سبا شـه
مفکر شـه، مصور شـه
هم عمل او هم سـودا شـه

هم الوت شـه، هم رفعت شـه
تهٔ هما او تهٔ سـما شـه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

ثلورمه برخه

غزلونه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

لویه ورشو دَ پښتنو که بې بهاره نهٔ وے
ښکلې هوسۍ به دَ دامانې دومره خواره نهٔ وے

منګي ټیکري، ګړونج ټوټې، جونه تارتاره نهٔ وے
زمونږ دَ کلي دَ سیند غاړه به اوزګاره نهٔ وے

لکه ما شوم به کټورو پسې لاس نهٔ جګوم
خو سپل دَ زانو دې آسمان کښې بې قطاره نهٔ وے

زما دَ زړهٔ کالهٔ ته ګوټ دا سې ممکن خو نهٔ وو
که ستا نظر سره زما دَ سترګو لاره نهٔ وے

چا به زما نه دَ لالا ګلونه څنګه ربېل
دا سې که زهٔ پهٔ خپله خاوره بې اختیاره نهٔ وے

تا به زما دَ کامرانیو جنډې هسکې لیدې
زما دَ ژوند که دَ بلا پهٔ کوځه لاره نهٔ وے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

پهٔ تحویل دَ توره شپه ځنګه خطا ځم
پهٔ دستور دَ دې وطن ځو مره وېريا ځم

دَ فنا دَ پروانې تحرير ته وايئ
پهٔ دا لاره به وجود ته دَ بقا ځم

دَ اجل کومے همواز دَ ژوند پهٔ لار وي
زهٔ خود سر دَ زمانې پرې خامخا ځم

ما دَ ګلو غنچه ؤليده کاکل کښې
اوس دَ خيال پهٔ يو جوته تر ثريا ځم

څو پهٔ ما دَ يار دَ سپورې ورېم لګي
پسې زهٔ به دَ خپل وَس تر انتها ځم

اوس دَ کلي نغارچي وته ناري کړيئ
نن دَ يار دَ زړهٔ کالهٔ وَته افشا ځم

مګر جنګ دَ هغه سترګو سِهل نهٔ دے
خو پهٔ داهٔ سره دَ ګردې پښتونخوا ځم

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

ماته ئې وعده ښه ده
نوې بهانه ښه ده
خدایه! مازیګر ته خَبر!
داسې تماشه ښه ده
هسې جرس غږ پسې
تللې قافله ښه ده
ستا همنوایي سره
دلته یو ټپه ښه ده
یاد شو لکه بل مشال
ډاډ اوس بدرګه ښه ده
اوس راځه! خوبونو کښې
خلکو نه پرده ښه ده
یاره! وضع، قطع دې
ښکلې پښتنه ښه ده

رِند دې مَېکدې ته ځي
مونږ لره حجره ښه ده

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

ګړاوې سترګې بلا ګړې کا
خُون آشنامې لا ګړې کا

هر ارمان نه مې سَر پړې کا
ځه! اوس جوړې مُنارې کا

زما کسُو چې برعکس کړې
نورې ماتې آئينې کا

ښۀ لۀ به نۀ غوارم خو راشه
لرې بند دَ خلکو ښۀ لې کا

مُقدم پت او اُلفت دي
نورې وروستو تقاضې کا

شيرين يار دې ځنې ستايي
بلاګانې ورپسې کا

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

داسې چې په مونږه باندې سره راځي
ستا دَ اننګو زړه له چې څه راځي

ماته دې یادونه زور ګیري ښايي
کورته مې دَ زړه په دبواله راځي

خلک به په شپه غُټې سمبالې ږدي
مونږ باندې دَ ورځې رڼا غله راځي

تا به دَ نظر غبرګه پرانېستې وي
اوښکې مې اوس چرته له لېمه راځي

پام کوره! له سترګو مې ؤنه لو بېږې
توی اوښکه لېمهٔ وته بیا نهٔ راځي

سترګو دې په رَپ کښې قيصه ختمه کړه
اوس به عیادت له خلک ښهٔ راځي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

پـهٔ خاطـر د اغيارانـو اخګـر پرېـوت
چې پـهٔ مـا د يـار د مينـې نظـر پرېـوت

کمتـري او عـاجزي مې هـومره زور کښـې
د انـا او د غـرور هغـه غـر پرېـوت

دَ نُور شمع چې جلوه شوه . ډک محفل کښې
پهٔ پرده دَ خلوتيانو شـــــــــرر پرېوت

نور بـه څهٔ ئې دَ قـامت عظمت بـيان کړم
پهٔ ســجده ورته سُنبـــل او نښتر پرېوت

نازک خيال چې مې بادشاه باندې اړ نهٔ وو
لاړ فقير غوندې تور خال ته پهٔ در پرېوت

شـوخ نظر راڅخه ؤنغړد ډکو ســترګو
کهٔ ما نبام سيند کښې ککوړے دَ نمر پرېوت

زهٔ لا کله ســـــتا لهٔ غمه فريادي ووم
خو دَ دهر هر الم مې پهٔ ســــر پرېوت

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

دا سې چې پۀ مونږه باندې سرۀ راځي
ستا دَ اننګو زړۀ له چې څۀ راځي

ما ته دې ياد ونه زور ګيرې ښايي
کور ته مې دَ زړۀ پۀ دېوالۀ راځي

خلک به پۀ شپه غُټې سمبالې ږدي
مونږ باندې دَ ورځې رڼا غلۀ راځي

تا به دَ نظر غبږه پرانېستې وي
اوښکې مې اوس چرته لۀ ليمۀ راځي

پام ګورے! لۀ سترګو مې ؤنۀ لوېږې
توی اوښکه ليمۀ وته بيا نۀ راځي

سترګو دې پۀ رَپ کښې قيصه ختمه کړه
اوس به عيادت له خلک ښۀ راځي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

تـــهٔ کـــهٔ رنـــا پـېـژنـــې
بــــیا بـــه سبـــا پـېـژنې

ســـــترګو کښې غلا پـېـژنې
دومره حـــــــیا پـېـژنې

لاړ کـــهٔ غیریـــت لـــهٔ تـــا
بـــــیا خو بـــــه ما پـېـژنې

زهٔ دې لکه ســبـورے شـوم
تهٔ بـــــتـــــه مې لا پـېـژنې

ننـــګ او پـــت دې کلـــه زده
جـــورو جفـــا پـېـژنـــې

دا دَ زړهٔ پرهر کســــــــه
خپلـــه ادا پـېـژنـــــې؟

ټول دې لهٔ هرخوا بـــــدخوا
لـــږ کـــهٔ همخـــوا پـېـژنـــې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

ستړکي دَ حالاتو راته ورانې دي
ذوقه! دَ سيالۍ خبرې ګرانې دي

غشو دَ ستم ته سينه تانې دي
شوقه! تلوسې دې پهلوانې دي

يا دَ بنجارې لۀ خوارۍ مات دے زړۀ
يا دَ کلې جونه ځان آسانې دي

نۀ هغه نسيم شته، نۀ وږمې دَ ګل
هر لورې ته سپورې هواګانې دي

قدر به دَ اوښکو څۀ درزباد کړمه
دلته کښې چې وينې هم ارزانې دي

کسو کښې مې عکس دَ حسن امرشو
ټولې آئينې ورته حېرانې دي

زور د تفکر ئې راته هېڅ کړلو
چاوې؟ دَ کاکل غوټې آسانې دي

ستا دَ نظر وړانګې ستا تر ځانه شه
اوس زمونږ دَ ذات زرې تابانې دي

بېرته مې دَ ستړکو چينې تاندې کړې
تاوې! هوسۍ تږې دَ دامانې دي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

تکے خال دې کۀ ناياب دے
ځاځکے او ښکۀ ئې حساب دے

پۀ غانتول او پۀ زړېدې مې
کړے سود ستا دَ نصاب دے

ځار دَ تا دَ مخ لۀ آبه
چې خولې خولې ګلاب دے

مخ او زلفو رانه هېر کړۀ
کۀ حساب او کۀ کتاب دے

ستا دَ زلفو دَ تسخير مې
بې تعبيره لا هر خواب دے

زير و بم ئې ننګ او مينه
ګنه سُر دَ ژوند رباب دے

شيرين ياره! لب ئې ستا يه
څو پۀ اور دې زړۀ کباب دے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

پـهٔ آب دَ مينې مـې وينځلے د ے زړهٔ
لهٔ هر يو خيرې مې ســــاتلے د ے زړهٔ

هر څو مره ګران او کهٔ ښاغلے د ے زړهٔ
پهٔ يوه خلهٔ مې ســـتا منلے د ے زړهٔ

نن ئې دَ ســتر ګو پهٔ رموز کښې ؤوې
ســـتا ؤلې دومره غلے غلے د ے زړهٔ

خلهٔ يو ګيلې له جوړؤلے نهٔ شـــــې
څنګه لهٔ خلکو دې اوښکلے د ے زړهٔ

څو وو پهٔ څوکو دَ بــانو چُور شـــوے
پـهٔ تـار دَ زلفـو مـې ګنډلـے د ے زړهٔ

تيارهٔ ئې خوب لـه دَ مړوند غوښتله
خو شـــيرين ياره! ما غندلے د ے زړهٔ

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

ايله چې خلې له مې راتله ماته شوه
څو مره کچه کنبې مې توبه ماته شوه

لا خو مې اوښکه يشېدلې نۀ ده
چې ستا پۀ مخ باندې خوَله ماته شوه

څېرې ګرېوان مې ورته مخې ته کړو
دَ هغې لاس نه آئينه ماته شوه

دا مړاوې سترګې او باريکه مُسکا
دَ ګل توله، دَ جام نشه ماته شوه

سپوږمۍ پوره دَ نيمې شپې پۀ بلې
زما دَ خوب دَ کور پرده ماته شوه

دَ ګُمان قېد نه خلاصه شوې وعده
دَ يقين کور ته چې تله ماته شوه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

یوه لمحــــــه دَ ژوندکۍ چې مهربـــــــانه نهٔ ده
دَ بـــــخت کاتب ســـــره زمونږه خو څهٔ ورانه نهٔ ده

دَ ښار او کلي لوی واړهٔ ټول غم شــــریک دي زما
دَ درد قــیصه مې بــې بــنا، بــې خان و مانه نهٔ ده

تیارو خو څکه ســــاه ډوبــۍ وَته دوام بـــــخښلے
هغه لیلا چرته یو شــــپه کاکل افشــــــانه نهٔ ده

ستا پهٔ سودا کښې دومره ورک چې اوس پهٔ هیڅ هم نهٔ یم
شـــــپه خو دَ غنو پهٔ چاپه کښې آســــــانه نهٔ ده

چرې به ستا پهٔ بې لوظۍ تا ته راؤسپړي خلهٔ
پښتنه اوښکه ده څهٔ دومره بــــې زبـــــانه نهٔ ده

دغه ئې ډېره دلیري، کهٔ بُـــــــــــزدلي ؤګڼم
زما دَ قـــــــتل پهٔ خطا هډو پښېمانه نهٔ ده

زما دَ واړه ژوندکۍ دَ صبح و شام پهٔ بدل
دَ مازیګر دَ یو دیدن ســــــودا څهٔ ګرانه نهٔ ده

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

بلا سوخت کۀ دَ احوال لۀ تنارۀ خورم
ډېر تاوونه هم دا ستا دَ بېلتانۀ خورم

هست او نیست دي را ته هېڅ دَ دیدن شوق کښې
خدای ګواه دے کۀ پۀ څۀ باندې به زړۀ خورم

خو پۀ "را" مې ژبه نۀ اوړي قند لبه!
پۀ دوا کښې کۀ څو ژبه دَ کارغۀ خورم

تپ دَ نمر دربـاندې هم زغملے نۀ شم
خو بس دا چې غریبي ده، لږ سارړۀ خورم

چې دا ستا پۀ نخښه ووځي لۀ کمانه
هغه غشي پۀ تتر واړه هم زۀ خورم

دَ آسمان دا تندرونه؛ ورشي، پوه کړئ!
نورې زۀ دَ ارمانونو شُومې نۀ خورم

ستا پۀ غم کښې هېڅ لۀ ستوني نۀ تېرېږي
کۀ پۀ قطع باندې شهد ډېر خوارۀ خورم

دا چې کلک لکه سندان یم، سبب دا دے
لۀ فلکه ګزارونه بنۀ پاخۀ خورم

خدای ئې مالره کشته کا. بلا څۀ ده؟
ستا دَ لاسه خو زۀ زهر هم تراخۀ خورم

دَ وفا دلیل مې دا دے چې پښتون یم
قسمونه دَ باور به درته څۀ خورم

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ لیکوال نور کتابونه

★ چاپ کتابونه

(۱) **افغان ګلونه** چاپ ۲۰۰۴

(۲) **اوښکې مشالونه** چاپ ۲۰۰۶

★ ناچاپ کتابونه

(۱) **چاربېته** (تحقیقي مقاله)

(۲) **شیرین بیان** (دَ شعر په وزن، بحر، عروضو او پښتو املا بحث)

نوټ: افغان ګلونه کتاب (چاپ ۲۰۰۴) دَ ۹۰ لسېزه کښې تخلیق شوو غزلو او نظمونو باندې مشتمل دے.

اوښکې مشالونه (چاپ ۲۰۰۶) دَ پنجاب په جېلونو کېمپ جېل او کوټ لکهپت جېل کښې دَ ۲۰۰۱ نه تر ۲۰۰۶ پورې وختونو کښې تخلیق شوے ادب دے.

دَ رنګونو پېوندونه (هم دا کتاب)، **شیرین بیان** (ناچاپ) او **چاربېته** (ناچاپ) دَ هرې پور په زندان کښې دَ ۲۰۰۶ نه تر مارچ ۲۰۱۲ پورې وختونو کښې تخلیق شوې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ وخت پهٔ دُوړو هر څهٔ خړ نهٔ دي لا
تابانه مخ پُښتنې جُونه شته دے
سپوږمۍ دې ځان وَته غاوِره نهٔ شي

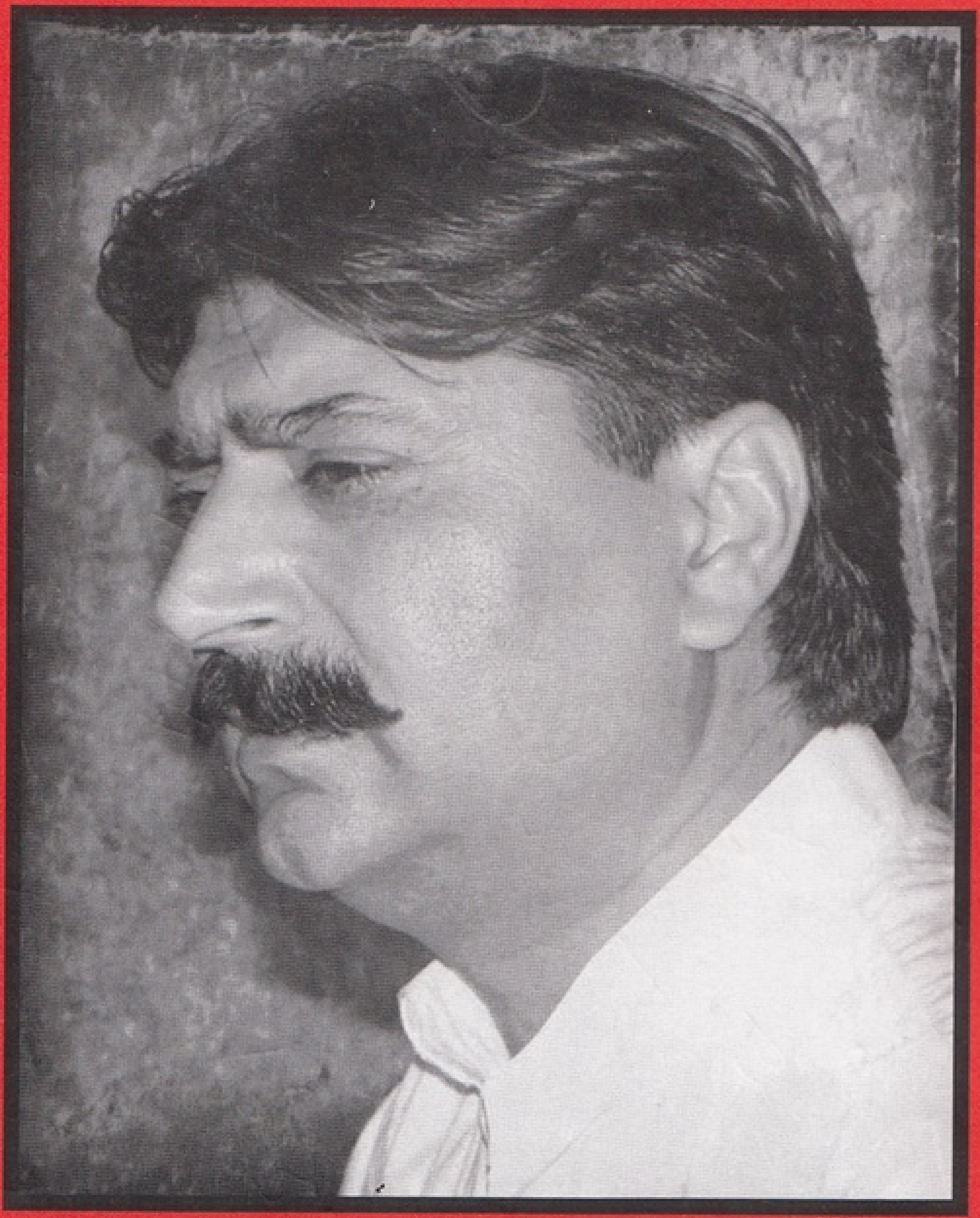

دَ چا دَ سترګو او بارخو پهٔ مينه
کله نرګس، کله لاله ښکلؤم
ذوق دَ جنون مقام ته ؤرسېدو

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library